

श्रीसाईनाथप्रसन्न

श्रीराधगीता

•मासिक•

वर्ष १०] शके १८६३ आश्विन, कार्तिक, मार्गशीर्ष, पौष, [अंक
३-८-९-१०

नलिनीदलगतजलमतितरलम् । तदुज्जीवनसतिशयचप आहो.

क्षणमपि सज्जनसंगतिरेका भवति भवार्णवतरणे नौका ॥ २ ॥

शंकराचाड

संपादकः—रामचंद्र वासुदेव वैसाह

३२

अनुक्रमणिका

१ संपादकीय	६ साईभक्तांस सूचना
२ श्रीराईगाथामृत	७ खल्स
३ शिरडीवृत्त	८ अडेंडा कॉरिजेंडा
४ जीणोद्धार अहवाल	९ डिस्कलेमर
५ उदीचा अनुभव	

श्री साईभक्तांस विनंती.

साईलीलेचे वर्ष चैत्र महिन्यापासून सुरु होते. तरी अंक सुरु करणे ज्ञात्यास चैत्रापासून वर्गणीदार झाले पाहिजे.

भक्तांनी आपले अनुभव श्री साईलीलेत प्रसिद्ध करण्याकरितां कृपा करून खालील त्यावर पाठवावेत. आपले नांव प्रसिद्ध होणे नको असेल त्यांनी आपले टोपण नांव व पला पत्ता कळवावा म्हणजे तशी व्यवस्था होईल.

उक्कल भक्तमंडळांच्या पत्त्यांत फेरफार ज्ञात्यामुळे त्यांना पोस्टांतून पाठविलेल्या उवाच्या निमंत्रणपत्रिका व प्रसाद न पोचतां परत येतात. तरी कृपा करून त्यांनी त्यांनी पत्ते बदलले असत्यास ऑ. चिटणीस रा. रा. श्री. ना. खारकर, ३७ चर्हे राणे यांजकडे कळवावें.

वर्गणीदारांस विनंती.

नीं चालू सालची म्हणजे शके १८६३ ची २ रु. ४ आणे अद्याप पाठविली नीं कृपा करून ती खालील पत्त्यावर मनिअॉर्डरीने पाठवून द्यावी. अथवा अस्याचे सुचवावें, म्हणजे २ रु. ७ आ. ची व्ही. पी. करण्यांत येईल.

रा. वा. घैसास,

सम्पादक,

लो. टिळक ज्युबिली ट्रस्ट बिल्डिंग नं. २
गोखले रोड नॉर्थ, दादर, मुंबई नं. १४

गोदावर्याः प्रवाहो विलसति यदुदकपार्श्वतो योजनैकम् ॥
 प्रादृभूत्वाऽत्मभूत्याऽनिश्चानितमहे शीलधिक्षेत्रधिमिन् ॥
 सर्वशातीयवृद्धिविधजनपदादागतैः स्तूयमानः ।
 पूर्णव्रह्मैव साक्षाद्विजयति भुघनं पावयन्साइनाथः ॥

शके १८६३) श्रीसद्गुरु साईनाथ

वर्ष १८ अंक ७-८-९-१०
आश्विन-कार्तिक-
मार्गशीर्ष पौष

संपादकीय —१८६३—

शिंडी संस्थानचा कारभार एप्रिल ते मार्च किंवा चैत्र ते फाल्गुन असा चालत असे पण संस्थान कमिटीने यंदापासून संस्थानचा कारभार जानेवारी ते डिसेंबर असा चालू केला आहे. अर्थात त्याच्याच आश्रयानें असलेल्या साईलीलेला सुद्धां आपले वर्ष बदलावे लागले.

साईलीलेचे अठरावे वर्ष एप्रिल ते डिसेंबर असें दहा महिन्यातच संपत्रावे लागले. म्हणून ज्या साईलीलेच्या वर्गणीदारांकडून अद्याप वर्गणी येणे आहे त्यांजकडे तीसच्या जोड अंकापर्यंतचीच व्ही. पी. करीत आहो. व ज्या वर्गणी दारांकडून-नवे व जुने शके १८६३ (इ. स. १९४१-४२) ची वर्गणी आली आहे, त्यांची चालू सालाची जानेवारी ते मार्च या जोड अंकाची किमत आठ आणे कमी घेतली जाईल.

Light on the Path of Self Realization.

Compiled by an Admirer and published by Mr N. V. Gunaji, B.A., LL.B Belgaum. Pages More than 400 Superbly and nicely bound. Price Rs. three only. Can be had from the Popular Book Depot, Lamington Road, Bombay 7.

‘साक्षात्कार मार्ग प्रदीप’ हा नुकताच प्रसिद्ध ज्ञालेला इंग्रजी ग्रंथ अपूर्व आहे. यांत आरंभी श्रीयुत ना. वा. गुणाजी यांनी प्रस्तावनेत, नाथपंथविषयी अपूर्व व दुर्भिळ माहिती, नाथपंथ व वारकरी पंथ यांचा संबंध, नाथपंथीय श्रीगजानन महाराज, यांचे त्रोटक चरित्र इत्यादि विवेचन केलेले आहे. तसेच सुप्रसिद्ध नामभक्त, श्री गुरुचरित्र संशोधनकर्ते वेदांती लेखक ह. भ.प. रामचंद्र कृष्ण कामत यांनी आपल्या पुस्तकांत गुरुशिष्यांची लक्षणे, बारातन्हांचे गुरु, बुवाबाजी, श्री गजानन महाराज, नाशिक यांचे वैशिष्ट व इतर उपयुक्त मुद्दे याविषयी मुद्देसुद माहिती दिलेली आहे. श्री गजानन महाराज यांचे उपदेशाप्रमाणे अष्टांग योगाविषयी, विशेषतः त्यांच्या त्यांच्या ध्यानयोगाविषयी धोडक्यांत वर्णन या ग्रंथांत दिलेले आहे. श्रीगजानन महाराज यांचे विस्तृत चरित्रहि देण्यांत आलेले आहे. ‘तुटे वाद संवादतो हितकारी’ असे कांहीं थोडे संवाद यांत दिलेले आहेत या ग्रंथांतील मुख्य भाग म्हणजे श्री. गजानन महाराज यांच्या ज्या अनेक शिष्यांना व भक्तांना जे कांहीं प्रत्यय आले त्यापैकीं ३६ जणांनी आपले अनुभव स्वतांच्या सही निशी लिहून दिलेले या ग्रंथांत प्रसिद्ध केलेले आहेत. यांतील माहिती तरफार उपयुक्त व बहुमोल आहे. षड्चक्रे व त्यांचे भेदन, कुंडलिनी उत्थापन व सर्वांत महत्त्वाची गोष्ट म्हणजे आत्मसाक्षात्कार यांविषयीची ह्यात आलेली माहिती सर्वांना विशेषतः मुमुक्षु साधक भक्तांना फारच मनोरंजक व उपयोगी होईल यांत शंका नाही. या सर्व गोष्टीमुळे सदरहु ग्रंथ संग्रहणीय व पठणीय ज्ञाला आहे यांत शंका नाही. ग्रंथाच्या अंतरंगाप्रमाणे बहिरंगहि सुंदर ज्ञालेले आहे, ग्रंथाची पाने ४०० वर असून किंमत अवघी तीन रुपये आहे. पॉप्युलर डेपो, लॅमिंटन रोड, मुंबई नं. ७, यांचेकडे हा ग्रंथ मिळतो.

—संपादक, श्रीसाईलीला.

श्रीसाईगाथामृत

प्रकरण ६ वें

५८

भक्तावतंस नाना.

(नारायण गोविंद उर्फ नानासाहेब चांदोरकर)

जन्म १८६० इसवी – निधन १९२१ इसवी.

जया परमार्थी खरी गोडी । तयांची साईंस मोठी आवडी ॥

बासुनि सर्व तयांचीं सांकडी । स्वानंद जोडी दे तयां ॥

– श्रीसाईसच्चरित ४१ - ७४

नाना परम भाग्यशाली । साईंची अनन्य सेवा फळली ॥

– श्रीसाईसच्चरित्र ७ - ११२

मार्गीद प्रकरणात त्रिकुट भक्तांपैकी अणांची - हेमाडपंतांची हकीकत सोगीतली. आतां त्यापैकी भक्तांवतंस नानाची नानासाहेब चांदोरकरांची हकीकत सांगायावची आहे.

नानांची कामगिरी. नानासाहेब इ. स. १८९२ पासून श्रीसाईबाबांकडे जाऊ लागले आणि श्रीबाबान्या समाधीपर्यंत (१९१८ सालपर्यंत) त्यांचे शिरडीस येणे जाणे असे आणि श्रीबाबांशी त्याचा संबंध अति जिव्हाढ्याचा असे. ह्या सर्व अवधीत म्हणजे मुपारे २५ । २६ वर्षे बाबांचे निरूपमेय प्रेम नानासाहेबावर असे आणि नानासाहेबाची अनन्य श्रद्धा बाबांवर असे आणि त्यांनी बाबांची निष्काम सेवा अति उत्तम तन्हेने केली. विशेषतः दोन गोष्टीमुळे नानासाहेब बाबांच्या भक्तांना चिरस्मरणीय राहतील यांत शका नाही. पहिली गोष्ट ही की, बाबांचे वसतिस्थान म्हणजे एक पडकी मोडकी तुडकी मर्याद होती. तिचा त्यांनी जिणोद्दार केला म्हणजे ती मोडून फिरुन बांधली व मोठा केली. या जिणोद्दाराचे काम त्यांनी नानासाहेब निमोणकरान्या देखरेखीखाली कोळाजी, गवाजी व तुकाराम या तिघां सुतार बंधुकडून करवून घेतले. त्यांची दुसरी कामगिरी म्हणजे त्यांनी बाबांच्या कीर्तीचा प्रसार स्वतः व श्री दास गण महाराज मानेद्वारा करून मुंबईच्या आजुबाजूच्या लोकांना बाबांच्या सहवासाचा आणि आशीर्वादाचा आभ करून दिला.

मशीद उर्फ द्वारकामाई— बाबा प्रथम शिरडीस आल्यापासून या मशीदीत राहुं लागले. ही मशीद म्हणजे एक लहानसा ओटा अथवा घरांडा व त्या पलीकडे एक लहान खोली आहे. बाबा येथे बसत असत आणि त्यांचे समोर एक धुनी अहोरात्र पेटत ठेविलेली असे आणि हल्कींही ती तशीच पेटत ठेविलेली असते. या खोलीचे मध्यभागी कोपरा किंवा कमान (निंबर) असून तेथे बाबांच्या वेळी फुलांच्या माळा लाविलेल्या असत आणि बाबा तेथे बसून दुपारच्या आरतीनंतर नैवेद्याचा काळा करून सर्वत्रांना वाटीत असत आणि धुनींतील रक्षा - उदी सर्व भक्तांना मशीदीच्या दारांत उभे राहून लावीत असत आणि त्यांना निरोप देत असत. बाबा या मशीदीला नेहमी द्वारकामाई म्हणत असत.

हीच आपुली द्वारकामाता | मशीदीचे या अंकीं वैसतां ||

लेकुरां देई ती निर्भयता | चिंतेची वार्ता नुरेची ||

एकदां हिचे अंकीं जो बैसला | बेडा तयाचा पार पडला ||

सावर्णीत हिचे जो पहुडला | तो आखूदला सुखासनी ||

(श्रीसाईसच्चरित. ७ - ४७ - ४९)

असे बाबा हिचे वर्णन करीत. बाबा जे बोलत तें वेदवाक्य होय आणि त्यांनी म्हटल्याप्रमाणे मशीद ही द्वारका किंवा द्वारकामाई होय यांत शंका नाही. ‘बाबाचे (देवाचे) बाळ’ म्हणजे श्री. बा. वि. देव, राहाणार ठाणे, यांनी श्रीद्वारकामाई संशोधनांक (वर्ष १४, अंक १, २, ३) प्रसिद्ध केला आहे. त्यांत त्यांनी शिरडी हैंगांव दक्षिण द्वारकेचे केंद्र जें पंढरपूर त्याच्या चतुःसर्वमित येते म्हणजे शिरडी पंढरपूरचाच - दक्षिण द्वारकेचा एक भाग होता असे अनेक प्रमाणांनी सिद्ध केले आहे. हा संशोधनांक बाबांच्या भक्तांनी व जिज्ञासुंनी अवश्य वाचावा अशी मी शिफारस करितो. ‘शिरडी म्हणजे द्वारकामाई’ हैं बाबांचे म्हणणे अगदी योग्य व खरे आहे याचा मला एक छोटासा आधार मिळाला. तो मी येथे देत आहै. श्री. के. नारायण अव्यर यांनी आपल्या ‘भारत वर्षाचा सनातन इतिहास’ या इंग्रजी ग्रंथाच्या, ब्हाल्युम २ भाग १ पान ९० येथे द्वारकेची व्याख्या स्कंद पुराणांतून उधृत केली आहे ती अशी,

चतुर्णामपि वर्गणां यत्र द्वारानि, सर्वतः |

अतो द्वारवती त्यक्ता विद्वद्विस्तत्त्ववे दिभिः ||

धर्म, अर्थ, काम, मोक्ष, या चारी पुरुषार्थांना आणि चारही वर्णांना जेश्य सर्वत्र द्वारे खुली असतात अशा स्थानाला तत्त्ववेत्ते विद्वान् द्वारका असें म्हणतात. बाबांच्या दरवारात या चारी पुरुषार्थांचा लाभ चारी वर्णांच्या लोकांनाच नव्हे तर भागोजी शिंदेसारख्या महारोगी, वर्णातीत लोकांना होत असे. तेव्हां बाबांच्ये निवासस्थान-मशीद द्वारकामार्ईच होय यांत विलकुल शंका नाही.

बाबांचा यशोदुंदुभि— नानासाहेबांनी बाबांच्या कीर्तींचा जो प्रसार केला त्या बाबतहि येये थोडेसें विवेचन करणे योग्य होईल. इष्टमित्रांच्या भेटी झाल्या म्हणजे प्रसगानुसार योग्य संधि साधून नानासाहेब बाबांचे गुणानुवादन करीत असत आणि श्रोत्यांचे ठायी बाबांचे दर्शन ध्यावें अशी उत्कट इच्छा उत्पन्न करीत असत. अशांपैकी कांही निवडक वैचाची उदाहरणे येयें देत आहें.

१ श्रीसाई लॉज—नानासाहेबांच्या प्रेरणेने गुरुवार ता. २८ एप्रिल १९९० रोजी ज्या मुंबईच्या नवभक्तांना बाबांचे दर्शन झाले त्यांनी मुंबईत जुन्या हनुमान-गढात रा. ब. मोरेश्वर वि. प्रधान यांच्या घरी श्रीसाईलॉज स्थापन केला, त्याची हकीगत श्रीसाईलीला वर्ष १३ अंक ४, ५, ६, पान १३-१४ यांत दिलेली आहे. त्यांत त्या नवभक्तांची नवीं असून नानासाहेबांनी त्यांना साई दर्शनाबाबत दिलेली एक सुचना आहे, ती अशीः—पहिल्याने साठे नवलकर वाढ्यांतील श्री निबाचे वृक्षाखालील वाबांच्या गुरुच्या समाधीचे दर्शन घेऊन त्यास प्रदक्षणा घालून नंतर श्री बाबांच्या दर्शनास जावै. हल्ळीहि दर्शनास जाणाऱ्या मंडळींनी, प्रथम, निबृक्षाखालील समाधीचे दर्शन नंतर मशीदीत बाबांच्या छबीचे (म्हणजे प्रत्यक्ष बाबांचे) दर्शन आणि त्यानंतर वाढ्यांतील समाधीचे दर्शन घेण्याची प्रथा ठेविल्यास योग्य होईल.

(२) काकासाहेब दीक्षित— कै. हरि सीताराम उर्फ काकासाहेब दीक्षित हे नानासाहेबांचे कॉलेजमधील सहाध्यायी व जुने स्नेही होते. नानांची व त्यांची भेट इ. स. १९०८०९ चे सुमारास लोणावळ्यास झाली. तेव्हां आपण विलायतेस असतांना आपला पाय दुखावला, पुक्कळ इलाज करून पाहिले तरी तो बरा होत नाही इ. हकीकत काकांनी नानांना सांगितली तेव्हां—

“ तो पायाचा लंगडेपणा । निःशेष जात्रा येते का मना ? ॥

चला माझे गुरुचे दर्शना । ऐसे तव नाना बदले तयां ॥ ”

(श्रीसाईसच्चरित ५१ - २६.)

त्यानंतर काकांनी शिरडी कोठे आहे वगैरे माहिती घेऊन दर्शनास जाण्याचे कबूल केले आणि पुढे दर्शनहि घेतले. याविषयी हकीकत पुढे योग्य प्रसंगी देण्यात येईल.

(३) बाबांचे बाळ— (श्री. वा. वि. देव) नानासाहेबांची व यांची गांठ १९१० साली पडली. यांना नानासाहेबांनी प्रत्यक्ष अनुभवाच्या अति गोड सुरस बोधप्रद अशा बाबांच्या कथा व लीला सांगितल्या. त्यानंतर श्रीदेव शिरडीस जाऊन बाबांचे दर्शन घेऊन कृतार्थ झाले इत्यादि सविस्तर हकीकत त्यांनी श्रीसाईलीला वर्ष ३, अंक ६ यांत दिलेली आहे. आणि नानासाहेबांनी त्यांना सांगितलेले अनुभवहि अनेक अंकात प्रसिद्ध केलेले आहेत. वर्ष ३ ६ अंक १.२-३ यांत त्यांनी नानासाहेबांचे संक्षिप्त चरित्र दिलेले आहे. या सर्व अंकांचा हा लेख लिहिण्याचे कामी फार उपयोग झाला आहे आणि त्यावृद्धल मी श्री देव यांचे मनःपूर्वक आभार मानीत आहे.

(४) श्री. तात्यासाहेब नूलकर—हे १९०९ साली पंढरपुरास मुनसब होते आणि नाना तेथेच मामलेदार होते. दोघांच्या वरचेवर गांठी पडत असत आणि संभाषण होत असे. तात्यासाहेबांचा संतावर विश्वास नसे, तर नानासाहेब पक्के संत प्रेमी. नानासाहेब नेहमीं त्यांना बाबांच्या गोष्टी सांगत व शिरडीस केवळां निघतां असे दुमणे त्यांच्या मार्गे लावीत असत. शेवटीं तात्यासाहेब शिरडीस जाणेस कबूल झाले. पण ते दोन अटीवर. (१) त्यांना एक ब्राह्मण स्वयंपार्का हवा होता (२) उत्तम नागपूरचीं संत्रीं बरोबर न्यावयास हवीं होतीं. या दोन्ही अटी अकाहित रीतीने पूर्ण झाल्या. एक ब्राह्मण नोकरीसाठी नानासाहेबाकडे आला, तो त्यांनी तात्यासाहेबाकडे पाठविला. तसेच पंढरपूरांत उत्तम संत्रे मिळत नाही, पण दुसरे दिवशी प्रातःकाळी त्यांचे भव्य पासल आलेले मिळाले. उघडून पहातात तो त्यांत उत्तम शंभर संत्रे। अशा रितीने अटी पुन्या झाल्यावर ते नानासाहेबाचरोबर शिरडीस गेले आणि बाबांचे दर्शन घेते झाले. बाबा प्रथम त्यांचेवर रागावले पण लगेच त्यांनी त्यांचेवर कृपा करून त्यांना असे उत्तम अनुभव प्राप्त करून दिले की, बाबा हे देवाधिदेव आहेत अशी त्यांची खात्री झाली. शेवटी ते तेथेच रंगले आणि रमलेव लांनी आपला देह शिरडीसच ठेविला. अंतःकाळी त्यांना बाबांचे चरणतीर्थ मध्यरात्रीस मिळून त्यांना उत्तम गति प्राप्त झाली. बाबांना त्यांच्या निघनाची वार्ता कठतांच ते तेथे आले आणि भृणाले को— ‘अरे तात्यांनी आधाडी मारली. त्यानें जन्माचे सार्थक केले.’

(५) हेमाडपंत (श्री. अण्णासाहेब दाभोळकर) नानासाहेबांनी यांना शिरडीस बाबांच्या दर्शनास जाण्यास कसे प्रवृत्त केले याविषयीं श्रीसाईलीला, वर्ष १८ अंक १-२-३. यांत - श्रीसाईगाथामृत प्रकरण २ रे पान ६ येथे वर्णन आलेले आहे याविषयीं श्रीसाईलीला. वर्ष १३, अंक ४,५,६. या अंकात पान १६ येथे “नाना” या शह्वावर श्री. सुमनसुंदर यांनी मार्मिक व सुंदर विवेचन केले आहे. तें असे- ‘नाना’ हा नाहीं नाहीं म्हणजे ‘नेति नेति’ याचा अपभ्रंशहि होऊं शकेल. व विवेक हेच कार्य करतो; सत् असत् यांतील भेद विशद करून विवेक ‘सत्’चे अद्वैत पटवितो भासते तसें नसते’ हें त्याचे संकलित कार्य होय. मायेचा फोलपणा दाखवून तो परमात्म्याची खरी जाणीव करून देतो. ‘नाना’ची मूमिका अशीच आहे.

“ केव्हां निघणार साई दर्शना । किमर्थ आळस शिरडी गमना ॥

दीर्घसूत्रता कां प्रस्थाना । निश्चिती मना कां नाही ? ॥ ”

श्रीसाईसच्चीरत. २-११९

हें (नानाचे वचन) त्याचेच द्योतक आहे. विवेक मनाला अशीच टोंचणी देऊन मोक्षाकडे खेचतो:- साई परमात्म्याच्या दर्शनास केव्हां निघणार ? तुम्हाला जिज्ञासा केव्हां होणार ? शिरडी परब्रह्म गमनास-आत्मज्ञानरूपि मोक्ष मिळवण्यास आळस मनाची चलविचलता हीं उपयोगी नाहीत. आळस मनाचे चांचल्य हे मायेचे विकार आहेत, ज्याला आत्मज्ञान पाहिजे असेल, त्यानें ह्यांचा त्याग केला पाहिजे. विकारी वृत्ति सोडून विचारी बनले पाहिजे. असा त्याचा भावार्थ आहे व हेमाड पंताच्या मिषानें आपणा सर्वांस विवेकाने (नानाने) जागे केले आहे व आत्मोन्मुख बनविले आहे.

(६) श्री दास गणू महाराज श्री. गणपतरावः सहस्रबुद्धे (दास गणू महाराज) हे नानाच्या वेळी नगर येथे पोलीस खात्यांत कारकून होते. त्याना कविता विशेषतः लावण्या करण्याचा फार नाद होता. नाना साहेबांनी त्यांचे मन बळवून कीर्तने करून बाबाची प्रसिद्धी करण्याकडे प्रवृत्त केले. त्यांचे घरी दासु अण्णा आठव्ले म्हणून एक गोड आवाजाचा मुलगा होता. त्याला त्यांनी कीर्तनांत साथी-दार म्हणून श्री दास गणूकडे दिले. या जोडीमुळे कीर्तनास रंग चढून बाबांची प्रसिद्धी मुंबई-पुणेच्या आजुबाजूस बरीच झाली. आणि तेथुन बाबांच्या दर्शनास लोक भरा-भर जाऊ लागले आणि शिरडी हें क्षेत्र बनले. याचे श्रेय नाना साहेबास आहे.

आधुनिक नानासाहेब. येथे आम्हांस नमूद करणेस आनंद वाटतो कीं, नानासाहेबांनी आपल्या हयातीत जे (प्रसिद्धीचे) काम केले तें काम अलीकडे मद्रासचे आमचे मित्र श्री. बी. व्ही. नरसिंहस्वामी अग्यर हे मोठ्या उत्सुकतेने व उल्हासाने करीत आहेत. त्यांनी श्री साईबाबाच्या अनेक भक्तांच्या भेटी घेतल्या, त्याचे अनुभव टिपून घेतले आणि त्यांना इंग्रजी पेहराव चढवून त्यांनी त्यापैकी कांही मद्रासच्या ‘संडे टाईम्स’ या साप्ताहिकांत वेळेवेळी देऊन पुढे त्यांचा एका इंग्रजी ग्रंथांत समावेश करून तो ग्रंथ Introduction to Shri Sai Baba and Devotees’ Experiences” या नांवाने प्रसिद्ध केला. त्याच्या दोन आवृत्त्या निघाल्या असून पुढील आवृत्त्याहि लवकरच निघताल. तसेच त्यांनी “Shri Sai Sudha” या नांवाचे एक मासिक पुस्तक सुरू केले आहे. या योगाने मद्रास इलाख्यांत बाबांची प्रसिद्धि विशेष झाली आहे आणि आतां श्री. स्वामीनी हिंदुस्थानभर दौरा काढून बाबांविषयी व्याख्याने देण्याचे सुरू केले आहे. यावरून असें वाटतें कीं, बाबांचा यशोंदुङ्दुभि हिंदुस्थानांतच नव्हे तर हिंदुस्थानाबाहेरहि अखिल जगभर पसरेल आणि बाबांचे खरे व्यापक स्वरूप जगाला समजू लागेल. नाना गेले खरे पण नानांचे कार्य अव्याहतपणे आणि विस्तृत रीतीने चालाविष्यासाठीं बाबांनी दुसरे मोठे नाना, नरसिंह स्वामी पैदा केले आहेत आणि त्यांचे काम यशस्वी रीतीने पार पाडवून घेणेस श्रीबाबा समर्थ आहेत.

आतां नानासाहेबांचे अति संक्षिप्त चरित्र देऊन त्यांत आलेले कांहीं अनुभव सांगू.

चरित्र (श्रीसाईलीला - व० १६ - अ. १-२-३) नानासाहेबांचा जन्म ठाणे येथे १८६० साली झाला. त्यांचे वडीलांचे नांव गांविंदपंत नाना उर्फ नानासाहेब. ते डेप्युटी कलेक्टर व कलेक्टरचे पर्सनल असिष्टेंट होते. त्यांना दस्तदार ही पदवी मिळाली होती. कल्याणास त्यांचे वाड्यास दस्तदारांचा वाडा असे म्हणतात. ते सुशील सदाचारी होते आणि त्यांचा दानधर्म बराच असे. त्यांना ठाणे जिल्ह्यांताल भिंवडी तालुक्यांतील कवाढक्षेत्रनिवासी श्रीसखाराम महाराज यांचा अनुग्रह मिळाला होता. हे सखाराम महाराज आणि बाबा गुरुबंधु होते असें सांगतात. नानांचे मराठी शिक्षण कल्याण येथे व पुढील इंग्रजी शिक्षण एलफिन्स्टन हायस्कूलांत व एलफिन्स्टन कॉले-जांत झाले. ते १८८३ साली बी. ए. झाले. संस्कृत हा त्यांचा ऐच्छिक व आवर्डीचा विषय होता आणि तो त्यांनी आमरणात कायम ठेविला. त्यांचा विवाह १८७८ साली कल्याण येथे पनवेल तालुक्यांतील पल्स्पै गांवच्या विनायक सदाशिव उर्फ काका

साहेब ओळे या श्रीमान् गृहस्थाच्या कन्येशी झाला. त्यांच्या पत्नी सौ. राधाबाई यांचेपासून त्यांना दोन चिरंजीव (पुत्र) व दोन कन्या झाल्या. थोरले चिरंजीव वासुदेव उर्फ बाबुराव हे प्रेंजुएट असोन विलेपारले येथील खासगी हायस्कुलांत गाणित शिक्षक आहेत. धाकटे चिरंजीव महादेव उर्फ बापुराव हे शेतकी शिक्षण घेऊन घरीच शेतीभाती करून आहेत. वासुदेवरावाचा विवाह गवाल्हेरचे सुप्रसिद्ध जहागिरदार श्री. रामराव कृष्ण जठार यांची कन्या इंदिराबाई यांचेशी झालेला आहे आणि बापुरावाचा विवाह धारवाढचे वकील श्री. त्रिविक्रम काशिनाथ पित्रे यांच्या कन्या गिरिजाबाई यांच्याशी झालेला आहे. वडील कन्या मैनाताई यांना पुण्यास कुवळेकर यांचे घरी दिले आहे व कनिष्ठ कन्या द्वारकाबाई यांना सातारचे पेंढरकर यांचे घरी दिले आहे.

नानासाहेब बी. ए. झाल्यावर त्यांची नेमणूक प्रथम संगमनेर येथे मामलेदार कचेरीत कारकुनीचे जागी झाली. नंतर त्यांना नगर जिल्ह्यांत कोपरगांव येथे अच्वल कारकुनाची जागा मिळाली. १८९२ साली ते नगर येथे कलेक्टर साहेबाचे चिटणीस झाले (ह्याचेळी त्यांना बाबांचे दर्शन झाले.) १८९३ साली पुणे जिल्ह्यांत घोडनदी तालुक्याचे मामलतदाराची जागा त्यांना मिळाली. पुढे १८९४ ते १९०१ पर्यंत ते पुनः नगर जिल्ह्याचे चिटणीस होते. सन १९०२ साली ते खानदेशांत जामनेर तालुक्याचे मामलतदार होते. (त्यावेळी त्यांना बाबांनी आपली अलैकिक शक्ति दाखवून त्यांच्या मुलीची-सौ. मैनाताईची प्रसुति-सुटका केली) नंतर त्यांची बदली नंदुरबार, पंढरपूर वगैरे ठिकाणी मामलतदार म्हणून झाली. सन १९०८ साली ते पुणे येथे डि. डे. कलेक्टर झाले. सन १९०९ साली याच जागेवर त्यांची बदली ठाण्यास झाली इ. स. १९१५ साली ते सेवानिवृत्त झाले. त्यानंतर सहा वर्षांनी म्हणजे १९२१ साली त्यांनी आपला नश्वर देह पुणे येथे श्री बाबांचे चरणी ठेविला.

बाबांचे प्रथम दर्शन. (श्री साईलीला व. ३. अं. ३.) नानासाहेब नगर जिल्ह्यांत कलेक्टरचे चिटणीस असतांना शिरडीचे आप्पा कुलकर्णी नगरास जमाबंदीच्या कामाकरितां बाबांची आज्ञा घेऊन निघाले. कलेक्टरचे चिटणीस कोण आहेत याची चौकशी करून, बाबानी तुला बोलाविले आहे असा निरोप आप्पा कुलकर्ण्यामार्फत त्यांनी नानास पाठविला. आपण येत नाही असा नानानीं जबाब दिला. बाबानीं तोच निरोप पुनः अप्पा कुलकर्ण्यामार्फत पाठविला. पुनः नानांचा नकार आला. असें दोनतीन वेळा झाल्यावर नानांनीं भेटीस येण्याचे कबूल केले. पण त्यांचे मनांत शंका कुशंकाचे काहूर ऊठले. आपण एखाद्या फकीराच्या भेटीस जाणार की खव्या

संताच्या भेटीस जाणार याचा त्यांचे मनांत निश्चय होईना. शेवटी आपल्या पत्नकिहून गाठोड्यांत बांधून ठेविलेला एक जुना अल्पाकचा कोट मागून घेऊन तो घालून ते बाबांच्या दर्शनास आले. रिक्तहस्ते साधुसंत दर्शनास जाऊ नये, तशांत शिरडी हें खेडेगांव असल्यामुळे तेथें कांहीच मिळणार नाही अशा विवंचनेते तें असतां त्यांचा हात सहज त्या कोटाच्या खिशांत गेला. त्यांत त्यांना एक लहानशी पुडी मिळाली. ती उघड्यून पहातां त्यांत २१४ बदाम व २१४ खडीसाखरेचे तुकडे मिळाले. याचे नानासाहेबांस सकौतुक आश्र्य वाटले. आपण रिक्तहस्ते बाबाकडे जात नाही, बाबा हे साधु असावेत असें त्यांना बाटून ते बाबांकडे गेले आणि त्यांना साष्टांग प्रणिपात करून समोर बसले आणि आपणांस कां बोलाविले असें विचारले. अरे जगांत काय थोडी माणसे आहेत, त्यांना न बोलावितां तुलाच कां बोलावतो याचे कांही तरी कारण असेलच की नाहीं असें बाबानी उत्तर दिले. त्यावर नाना म्हणाले तें कारण सांगा. बाबा म्हणाले—तुझा व माझा चार जन्माचा संबंध आहे, तुला तो माहीत नाही, मला माहीत आहे म्हणूनच तुला मी बोलावितो. सवडीनुसार पुनः येथे येत जा. त्यावर नाना म्हणाले-बरे आहे येत जाईन.

झेगची लस टॉचून घेणे (श्री साईलीला, व. ३. अ. ३.) इतके झाले तरी नानासाहेबाचा बाबांवर विश्वास बसेना. पुढे कांहीं दिवसांनी नगरच्या आजुबाजूस हेगाची सांथ सुरु झाली. त्यावेळी कलेक्टर साहेबांनी नानासाहेबाला सांगितले की. तुम्ही प्रथम झेगची लस टॉचून घेऊन उदाहरण घालून द्या, म्हणजे इतर सर्व लोक तुमचे अनुकरण करितील. नानासाहेब फार पेंचांत पडले. त्यावेळी लसीचा तोडगा प्रयोगावस्थेत आणि घोक्याचा होता अशी सर्वांची समजूत होती. तेंदूं आतां काय करावे हें त्यांना सुनेना. विचार करितां करितां त्याना एक युक्ति सुचली. याविषयीं बाबांना विचारून त्यांचे मत ध्यावे आणि ते सांगतील तसें करावे. विचार करणेसाठी म्हणून त्यांनी कलेक्टरसाहेबाकडून एक आठवड्याची मुद्रत मागून घेतली आणि त्या मुदतीत एक दिवस शिरडीस येऊन सर्व हकिकत बाबांना निवेदन केली आणि विचारले की, झेगची लस टॉचून ध्यावी की घेऊ नये. बाबा म्हणाले, अं: त्यांत काय आहे, टॉचून घे भिजू नको, त्यापासून कांहीं होणार नाही. त्यानंतर नानासाहेब परत नगरास आले आणि टॉचून घेण्याचे आपण ठराविले आहे असें कलेक्टर साहेबाना सांगून त्यांनी टॉचून घेतले. पुढे त्यांचे ऑफिसांतील सर्व मंडळीनी हि टॉचून घेतले. टॉचून घेतलेल्यापैकी कोणावरहि वाईट परिणाम झाला नाही. यामुळे नानासाहेबांची बाबांवर

श्रद्धा जडत चाललीं आणि वाचांत कांहीं विशेष तेज आहें, व त्यांचे कडे आपण वर-
चेवर जावें असें त्यांना वाढू लागले.

हरिश्चंद्र डॉगर ट्रीप (श्रीसाईलीला व. ३ -अं.- ३) नानासाहेब नगर
जिल्ह्यांत चिटणीस असतांना एकदां हरिश्चंद्र डॉगरावर जाण्याचा त्यांनी बेत ठरविला
त्यांचे ऑफिसांतील मंडळीस त्यांनी हा बेत कळवितांच, बाबा खरवंडीकर नामक
ऑफिसांतील माहितगार विनयशील स्पष्टवक्ते कारकुनानें स्पष्ट सांगितले की, उन्हांचे
दिवस, वाट उंच व अवघड, वाटेत पाण्याचा थेंबहि मिळणार नाही, करितां तूं हा
बेत राहित करावा. नानासाहेबांना हें म्हणें पटले नाही. तेव्हां सर्वांनी डॉगरावर
जाण्याची तयारी केली आणि पर्वत चढण्यास आरंभ केला अर्धा रस्ता गेल्यावर नाना-
साहेब थकले आणि तहानेने व्याकुळ झाले आणि बाबा खरवंडीकरांना म्हणाले की,
कसें हि करा, मला पाणी पिण्यास द्या. त्याशीवाय मला पुढे पाऊल टाकवत नाही—
बाबा म्हणाले की, आपणास मी पूर्वीच बजाविले होते; आतां आपण अर्धी वाट
आलो, येथे पाण्याचा मागमूस नाही आणि कोणी वाटाऱ्याहि दिसत नाही. तेव्हां
पाणी मिळावें कसें? याने नानासाहेबाचे कांहीं समाधान झाले नाही. पुढे मार्ग आक्र-
मण करण्यास किंवा मार्गे परतण्यासहि ते तयार होईनात. या स्थितीत त्यांनी
श्रीबाबांचे स्मरण केले आणि त्यांचा धांवा केला. इतक्यांत त्या वाटेने एक भिळ
डोक्यावर लांकडाची मोळी घेऊन जातांना त्यांचे दृष्टिस पडला. नानासाहेबांनी सहज
त्याला, येथे जवळपास पिण्यास थोडे पाणी मिळेल काय असें विचारले. तुम्ही बसलां
त्या दगडाखालींच पाणी आहे असें सांगून तो भिळ आपल्या वाटेने निघून गेला.
नंतर मंडळीनी दगड वर उचलून पाहिले तों काय चमत्कार सांगावा, त्यांची तहान
भागण्यापुरतें स्वच्छ मधुर पाणी त्यांना मिळाले. नानासाहेब तें पाणी प्याले आणि शात
झाले. सर्व मंडळीना हा मोठा चमत्कार वाटला. भिळाचा तपास करतां तो कोठे दिसेना.
तेव्हां नाना म्हणाले पहा माझे बाबा कसे आहेत, त्यांनी मला येथेच बसल्या जागी
पाणी दिले की नाही? बाबांवरील नानासाहेबांची निष्ठा पाहून, बाबा जरी शिरडीत
असले तरी ते सर्वव्यापी, भक्तवत्सल असून भक्तांची संकटे दूर करितात अशी सर्व
मंडळीची खात्री झाली. नंतर सर्व मंडळी हरिश्चंद्राचे माथ्यावर जाऊन सायंकाळीं
परत नगरास आली.

इकडे शिरडीस त्याचवेळीं बाबा मशीदींत बोलूं लागले कीं, काय करावै, नानाचा जीव कासावीस झाला, ऊन फार झाले पाण्याबगर नाना थकला, त्याला पाणी थोडे दिलेच पाहिजे - तेथें जमलेल्या मंडळीना या भाषणाचा कांहीं उलगडा होईना. पण कांहीं अनुभविक भक्तांना मात्र वाटले कीं नानावर कांहीं संकट आले असावै. पुढे कांहीं दिवसांनीं नाना शिरडीस दर्शनास आल्यावेळीं बाबानीं विचारले कीं, का, नाना पाणी मिळाले का? हें ऐकून नाना सद्गदित झाले आणि त्यांच्या नेत्रातून आनंदाश्रु वाहूं लागले. तें म्हणाले आपल्या सारखी गुरुमाय सुदैवानें लाभली असतांना पाणी कां मिळणार नाहीं? हा प्रकार पाहून त्यादिवशीं बाबा नानाविषयीं तसें कां बोलत होते, याचे कोडे उलगडले आणि बाबांच्या लीलेचे सर्वोना आनंद कौतुक वाटले.

पद्मालयट्रीप व गडवाभर चहा—(श्रीसाईंलीला व. ७ अं. ३-४) दुसरी अशीच एक ट्रीप नानासाहेबांनी केली. पूर्व खानदेशांत पाचोन्यापासून ८-९० मैलावर पद्मालय म्हणून रम्य स्थान आहे. तेथें एका गोविंदबुवानी एक सुंदर श्रीगणपतीचे मंदीर बांधले असून त्यावर १००तोळे सोन्याचा कळस चढविलेला आहे. नानासाहेब हे खानदेशांत दुसन्या एका ताळुक्याचे मामलेदार होते. पद्मालयाला जाण्याचा त्यांनी बेत ठरविला आणि पाचोन्याहून पद्मालयापर्यंत वाहनाची व्यवस्था करणेबद्दल पाचोन्याच्या मामलतदाराला कळविले. त्यानी त्याप्रमाणे तांग्याची व्यवस्था केली. ठरलेल्या दिवशा व वेळी नानासाहेब आपल्या गांवाहून निघाले त्यावेळीं त्यांची गाडी चुकली. यामुळे पाचोन्याच्या स्टेशनवर नानासाहेब आणि मंडळी दुपारी पौंचावयाची ती सायंकाळी पौंचली. तेव्हां समजले कीं, टांगेवाला मंडळीची वाट पाहून ती न आल्यामुळे परत गेला. तेव्हां पायीं जाण्याखेरीज दुसरे साधनच नसल्यामुळे सर्व मंडळी चालूं लागली. पद्मालयास जाणेचा रस्ता चांगलं नसून जंगलांतील आडरस्ता होता. तसेंच इतके ८-९० मैल चालण्याची नानांना संवय नव्हती. तेव्हां ती वाट चालतांना त्यांना फार त्रास झाला. दुसरी एक अडचण अशी उपश्च झाली कीं, गोविंदबुवा दिवसभर देवळांत राहून पूजा अर्चा करून येणाऱ्या जाणाऱ्या पाहुण्यांची जेवणाखाण्याची सोय करीत असत आणि रात्रौ दहा वाजल्यावर देवालयापासून कांहीं अंतरावर असलेल्या आपल्या मठीत विश्रातीसाठीं जात असत. दहा नंतर थकून भागून ही मंडळी पद्मालयीं पौंचणार आणि तेव्हां त्यांची जेवणाखाण्याची सोय कशी होणार ह्याची त्या मंडळीना मोठी काळजी वाटली. चालतां चालतां नानासाहेब बरेच थकले. थोडा वेळ चालावे आणि मध्येच

विश्रांतीसाठी उभे रहावें वसावें असा कम चालला. मध्येच त्यांनी वावाचा धावा केला की वावा मला आतां जेवणास्याणेस न मिळाले तरी चालेल, एक गडवाभर चहा मिळेल तर काम मागेल. पण चहाची वर्दी गोविंदबुवाला कोण पॉचविणार हैं त्यांना मोठे कोडे पडले. शेवटी बाबावर सर्व भार घालून सर्व मंडळी दहा बाजल्यानंतर पद्मालयी पॉचली मंदिरापाशी येतात न येतात तोंच, गोविंदबुवा हातांत चहाची चरवी घेऊन उभे. ‘नाना आलास काय’ असें त्यांनी नानाचे स्वागत केले. नाना म्हणाले महाराज आपण यावेळी येथे कसे? तेव्हां गोविंदबुवा म्हणाले “अरे, नाना फार लांबून पायीं चालत येत अस-त्यामुळे तो आतिशय थकला आहे, त्याला फार भुक लागली आहे, त्याचेकरितां एक मोठा तांब्याभर चहा तयार करून ठेव’ असा आतांच बाबांकडून विनतारी संदेश आला आहे म्हणून भी तुझ करितां चहा घेऊन आले आहें. अहाहा, काय हे बाबांचे अस-साक्षित्व आणि भक्तांविषयी कलकळ! सर्व मंडळीनी हा चहाचा प्रसाद प्रेमादरपूर्वक घेतला. नंतर रात्री तेथे विश्रांति घेऊन दुसरे दिवशी भोजनप्रसाद घेऊन मंडळी आपल्या गांवी परतली.

बोधेगांव ट्रीप-श्रीबन्नुमाईचे दर्शन- (श्रीसाईंलीला व.७, अ. ७-१०)

नगर जिल्ह्यांत बोधेगांव म्हणून एक खेडेगांव आहे तेथे बन्नुमाई नावाची एक यवन जातीची, महासाध्वी, महाविरक्त, ज्ञानी मोऱ्या अधिकाराची कुमारिका रहात होती. ती बहुतेक गांवाचाहेर जंगलांत, झाडाङ्गुडपांत रहात असे. तिला कोणी शोधावयास अगर भेटावयास गेल्यास ती निवङ्गुणाच्या झुडपांतून वाञ्यासारखी धांवत असे त्यावेळी तिच्या अंगांत पुष्कळ कांटे बोचत असत तरी तिला त्यांची दाद नसे. गांवांत घरीं तिची आई एकटीच असे, तिला भेटण्यासाठीं ती कंचित् केव्हां तरी येई. ती वेडी आहे असें गांवचे लोक समजत असत. अशा या साध्वीचे दर्शन ध्यावें अशी नानासाहेबाना प्रबल लालसा झाली पण हैं दर्शन बहुतेक अशक्य आहे असें त्यांना वाटले, तरी त्यांची दर्शनेच्छा कमी होईना. बाबांच्या कानावर ही गोष्ट घालावी आणि ते सांगतील तसें करावे असें त्यांनी ठरविले. त्याप्रमाणे एकदों सवढीनुसार बाबांची भेट झाल्यावर नानासाहेबांनी आपली दर्शनेच्या व त्या मार्गात येणाऱ्या अडचणी बाबांना सांगितल्या. बाबा म्हणाले ‘तुला आतां कोणाचे दर्शन कशास ध्यावयास पाहिजे, येथे सर्व कांहीं नाहीं कां? या उत्तराने नानासाहेबांची समजुत होईना व ते आपला आग्रह धरूनच बसले,

तेव्हां दर्शन होईल जा असे बाबांनीं सांगितले. तेव्हां तेथून परत आल्यावर बोधे गावास जाण्याची तयारी करण्यास आपले सल्लागार बाबा खरवंडीकर यास सांगितले. पाठ, रांगोळीचे सामान, लुगडे, स्नानाचे सामान, कुंकुम मंगलसूत्र इत्यादि सामान घेऊन बाबा खरवंडेकरासहित नाना साहेब, बोधे गांवास आले आणि तेथील एका देवळांत उत्तरले. तेथें तपास करतां बन्नुमाई गांवांत नसून बाहेर जंगलांत आहे असे समजले. तेव्हां तिचा शोध घेत घेत नानासाहेब गांवाबाहेर येऊन कांटेरी अरण्यांत धावूं लागले. वराच वेळ झाला तरी दर्शन नाही. नानासाहेब थकले, थोडे से निराश झाले आणि त्यांनी बाबांचे स्मरण केले, आणि मनांत म्हणाले की, दर्शन व्हावयाचे नव्हते तर, दर्शन होईल जा असे मला कां सांगितले. दर्शन झाल्याशिवाय मी येथून हालणार नाही. असे म्हणून डोळे उघडतात तों, बन्नुमाई नग्नावस्थेत नानासाहेबाच्या समोर उभ्या. त्यांना फार आनंद झाला, त्यांनी तिला वंदन करून त्यांचे अंगांत शिरलेले कांटे काढण्यास सुरवात केली. तोंच त्या वाच्याप्रभार्णे गर्दे निवङ्गांत पसार झाल्या. तेव्हां नानासाहेब खिन्न झाले, पण निराश झाले नाहीत. त्यांनी बाबा खरवंडीकरास सांगितले की, येथेच राहुटी ठोका, कनाती लावा, पाणी तापवा, राहुटीचे आंत पाठ मांडून भोंबतीं रांगोळ्या काढा, स्नानाची सर्व तयारी ठेवा. खरवंडीकरास सर्व तयारी यथासांग करणेस सुरवात केली, तों त्यांत एक चोळी कमी आहे असे दिसून आले. इतक्यांत त्या गावचा बाजार आटपुन एक शिंपी घोड्यावरून परत आपल्या गांवीं जात होता. त्यांचेपाशीं चोळीही मिळून सर्व तयारी 'कंपलीट' झाली. तेव्हां नाना साहेबांनी पुनः क्षणभर डोळे मिळून बाबांचे स्मरण केले आणि त्यांची करूणा भाकली. तेव्हां काय चमत्कार सांगावा ! डोळे उघडून पहातात तों बन्नुमाई राहुटीत मांडलेल्या पाटावर स्नानाकरितां उभ्या. तेव्हां नाना साहेबांना अत्यानंद होऊन त्यांनी प्रथम तिच्या अंगातील कांटे काढले, सौगंधिक तेल व उटणे लाविले आणि त्यांना अभ्यंग-स्नान घातले. नंतर त्यांचे अंग स्वच्छ पुसून त्यांची वेणी घातली, कंठांत सोन्याचे मंगलसूत्र बांधले, कुंकुम लावून लुगडे नेसाविले आणि चोळीही अंगांत घातली. नंतर त्यांची पूजा करून हातावर नैवेद्य ठेबून त्यांना वंदन केले. व दक्षिणा दिली. इतके होते न होते तोंच बन्नुमाईनी सर्व पदार्थांचा त्याग करून 'दिशोऽपि वसने' धारण करून जंगलांत वायुवगाने प्रयाण केले, लगेच ही बातमी गावांत पसरली आणि बन्नुमाईची वृद्ध आई तेथें धांवत आली आणि तिने नानासाहेबांवर बालिशा आरोप करून त्यांना शिव्या देण्यास सुरवात केली. नानासाहेबांनी शांतमनाने तिची विनवणी केली आणि

खरी वस्तुस्थिती सांगितली. तरी तिचें समाधान होईना. शेवटीं तेथे पडलेले सर्व सामान (लेकीच्या पूजेचे) घेऊन जाण्यास जेव्हां तिला सागण्यांत आले तेव्हां तिचा कोप थंड झाला आणि तें सर्व सामान घेऊन ती घरी परतली. नंतर नानासाहेब देवळांत आपल्या मुक्कामी परत आले आणि सायंकाळचा फराळ होऊन सर्व मंडळीसहित तेथे निजले. नानासाहेब देवळांतील गाभान्यांत निजले व पहांटेस परत जाण्याचे वेळे फिरून बन्नुमाईचे दर्शन कर्से होईल या विचारांत ते अंथरुगावर पहुडले. त्या रात्री बन्नुमाई आपल्या मातोश्रीकडे निजावयास आल्या पहांटे ४।५ वाजतां नानासाहेब जागे होऊन पहातात तों बन्नुमाई आपल्या उशायाशी बसलेल्या त्यांना आढळल्या हे पाहून त्यांना बाबांच्या लीलेचे परम कौतुक वाटून त्यांना परमाश्रय व परमानंद झाला. त्यांनी त्यावेळी पुनः बन्नुमाईच्या पायावर डोके ठेऊन वंदन केले. इतके होतांच बन्नुमाई लगेच तेथुन पसार झाल्या. बन्नुमाईची आईही तेथे तिच्या शोधार्थे आली आणि झालेला प्रकार तिला समजला. बन्नुमाईची आई म्हणून नानासाहेबांनी तिचीही द्रव्यदानानें योग्य संभावना केली आणि तीहि शांत व प्रसन्न अंतःकरणानें घरी गेली आणि सर्व मंडळीसहित नानासाहेब नगरास परत आले.

जामनेरचा अद्भूत चमत्कार—

‘तूं घालिसी उडी भक्तांचे संकटीं’

जामनेरास नानासाहेब मामलतदार असतांना त्यांनी आपली आसन्नप्रसन्न मुलगी सौ. मैनाताई प्रसूतीसाठी आपले घरी आणली. पूर्ण दिवस भरल्यावर प्रसूतिवेदना भयंकर सुहं झाल्या. सुईगी व वैश हे सर्व थकले, कोणाचें कांहीं चालेना तेव्हां या संकटाचें निरसनार्थ नवचंडी हवन, सप्तशती पठण इत्यादि धार्मिक विधि सुरु करण्यांत आले. तरी पण लवकर सुखानें सुटका होईना. यावेळी जर बाबांची उदी मिळेल तर माझें कार्य होईल, मी कशालाहि डगमगणार नाहीं असें नानासाहेबांना वाटून त्यांनी बाबांचा धांवा केला. इकडे शिरडीस खानदेशाचे रामगीर बुवा (थांना बाबा प्रेमानें बापूगीर म्हणून हांक मारीत असत) यांना आपले घरी जावें असा त्यांच्या मनाचा उठाव झाला आणि ते बाबांची अनुज्ञा व उदी मागण्यास मशीदींत आले. सर्वसाक्षी व सर्वशक्ति बाबा त्याला म्हणाले ‘तूं खुशाल आपल्या घरी जा’ पण बांटूत थोडा विसावा घे; प्रथम जामनेरास जाऊन नानांच्या घरी उतर आणि त्यांचा क्षेमसमाचार घेऊन तूं आपला

मार्ग धर.' पुनः शामा (माधवराव देशपांडे) यांचेकडे बदून वाबा म्हणाले—
 शामा, ती माधव अडकराची आरती ('आरती साईबाबा, सौख्य दातार जीबा'
 इत्यादि) कागदावर उतरून घे आणि बापुगीर गोसाठ्याच्या हाती दे. नंतर
 बाबांनी बापुगीराला अनुज्ञा व उदी दिली, आणखी योडी उदी दुसऱ्या पुढीत बांधून
 देऊन सांगितले की, ही उदीची पुडी आणि आरती जामनेरास नानाच्या हाती
 दे आणि त्यांचे क्षेमकुशल विचारून तू आपले गांवी जा. बापुगीराने उत्तर दिले
 की, बाबा, माझेकडे अवघे दोन रूपये आहेत. तेव्हां मी जामनेरास कसा जाऊं
 शकेन ? बाबा म्हणाले “ तू स्वस्थ मनानें जा तुझी सर्व कांदी सोय होईल ” या-
 प्रमाणे बाबांची अनुज्ञा व उदी घेऊन, बाबांबर पूर्ण विश्वास ठेवून, बापुगीर प्रवासास
 निघाला. हल्ळी जसा जामनेरास आगगाडीचा मार्ग आहे तसा त्यावेळी नव्हता.
 जळगांवास उतरून दुसऱ्या वाहनानें जामनेरास जावे लागे. बापुगीराने एक रूपया
 चवदा आणे देऊन जळगांवचे तिकिट काढले. खिशांत अवघे दोन आणे शिळक राहिले
 गाडी रात्री जळगांवला आली. बापुगीर प्रॅटफॉर्मवर उतरले आणि आतो पुढे कसे
 करावे या चिंतेत पडले. इतक्यांत ‘ शिडीचा बापुगीर कोण आहे का ’ असा अनाज
 त्यांच्या कानी पडला. मीच तो म्हणून बापुगीर पुढे झाला. त्यात्मा — शिपाई दिसला
 मोठा चतुर ! दाढी मिशा कळेदार ॥ नीट नेटस ल्यालेळा इंजार । तांगा ही
 सुंदर देखिला ॥ ” (श्री साईसन्चरित — ३३—९४). बापुगीर तांग्यात जाऊन
 बसले. तांगा व घोडे इतराप्रमाणे भाड्याचे नसल्याने इतर तांग्याच्या पुढे जोराने घावू
 लागले. जळगांव ते जामनेर अठरा कोसाचे अंतर भराभर तोडीत हा तांगा पहाटेच्या
 सुमारास एका भोळ्या समीप आला. तेथें घोड्यांना पाणी पाजण्यासाठी तांगा
 सोडला आणि त्या शिपायानें स्वतः थोडे पाणी आणून फराळ (अंगे, येढे, गुळपापडी
 वगैरे) बापुगीराच्या पुढे ठेवून तो सेवन करण्यास विनंति केली. स्याचा पेहराव पाहून
 हा मुसलमान असावा, पाचा हातचा फराळ कसा खावा अशी शंका बापुगीराच्या
 मनांत आली आणि तो थोडे कांकू करू लागला. त्याच्या मनांतील शंका जाणून
 शिपाई त्याला म्हणाला आपण मनांत शंका घरू नका. मी हिंदू, गरवाल क्षत्रिय रज-
 पूत आहे. नानांनी हा फराळ पाठविला आहे, स्वस्थ चित्तानें तो सेवन करा. या उत्तराने
 बापुगीराच्या मनांतील शंका दूर झाली आणि नंतर दोघांनी मिळून फराळ केला
 आणि पुनः तांग्यांत बसून निघाले, तो अरुणोदयी जामनेरासमीप आले, नानाची
 मामलतदाराची कचेरीहि दिसू लागली. घोडे थोडेसे थांबले. बापुगीरहि लघु शंकेसाठी

तांग्यांतून खाली उतरून एका बाजूस बसले. लघुशंका आटपून परत येऊन पाहतात तों

“ नाहीं तांगा, नाहीं घोडी. दिसेना तांगेवाला गडी ।
कोणी ही तेथें न दिसे ते घडी ! जागा उघडी देखिली ॥ ”

(श्री साईसच्चरित ३३-१०५)

हा काय चमत्कार, मला येथपर्यंत आणून हा गडी कुठे गेला असा विचार करीत बापुगीर कचेरीत आला आणि नानासाहेब घरीं आहेत असें कळून त्यांचे घरचा पत्ता काढीत त्यांचे घरीं पोऱ्हचला. वर्दी देतांच नानांनी ल्याना आंत बोलाविले. परस्परांची भेट होतांच बापुगीरानें उदी व आरती नानाचे समोर ठेवून संपूर्ण हकीकत सांगितली. नानाची मुलगी याच बेळी प्रसूति वेदनांनी विव्हळ होऊन अडलेली होती. जसे क्षुधार्ताला पंच पक्कानाचें ताट मिळावें तशी नानांची स्थिती झाली. त्यांनी आपल्या कुदुंबाला हाक मारून उदी पाण्यांत घालून मुलीला पिण्यासू देण्यास सांगितले आणि स्वतः आरती म्हणण्यास सुरवात केली.

गुरुरायांची आरती केली । उदी पाजितां प्रसूती झाली ॥
बाला हातीं पार्यी सुटलीं । झाला आनंदी आनंद ॥

श्री. देवांचे नानासाहेब आख्यान ओवी ५६

श्रीसाईलीला, वर्ष १३ अ. ११।१२।१३ पान ३३.

बापुगीरानें नंतर नानाला विचारले - तांगेवाला कुठे गेला, येथेही तो मला दिसत नाहीं, आपण धाडलेला तांगा कुठे आहे ? तेव्हां नाना म्हणाले की, मी तांगा पाठविला नाहीं, कुठला तांगा हैं सुद्धां मला माहीत नाही, तुम्हीं येथें येणार हैं कोणाला ठाऊक ? आणि मी तांगा कशाला धाडीन. “ मग बुवानीं तांग्याची कथा । आमूलग्र कथिली समस्ता ॥ विस्मय दाटला नानाचे चित्ता । पाहूनि वत्सलता बाबाची ॥११॥ कुठला तांगा, कुठला शिपाई ॥ नट नाटकी ही माऊली साई ॥ संकट समर्यां धावत येई । भावा पार्यी भक्तांच्या ” ॥११५॥

(श्रीसाईसच्चरित अ. ३३)

ही कथा श्रीसाईसच्चरितांत अध्याय ३३ मध्ये आलेली आहे. हीचा आधार घेऊन बाबांच्या बाळानीं (बाळकृष्ण देव यांनी) श्रीसाईलीला, वर्ष १३, अंक ११ १२-१३ शके १८५८ (सन १९३६) यांत ‘ नाना साहेबाख्यान ’ प्रासिद्ध केले आहे.

यांत हा अद्भूत चमत्कार सुंदर गद्यपद्यरीतीने वार्णिलेला आहे. हे प्रसिद्ध करणेपूर्वी, शिरडीत वस्ती करून असलेले रामगीर बुवा यांना प्रत्यक्ष विचारून वर्णन केलेली हकीकत खरी असल्याबद्दल खात्री करून घेऊन, तसेच नानासाहेबांचे ज्येष्ठ चिरंजीव वासुदेव नारायण उर्फ बाबुराव यांचेकडून खात्री करून घेऊन नंतर हे प्रकरण कीर्तना-ख्यानरूपानें प्रसिद्ध केले आहे. असें श्री. देव (सदरहू अंक पान १८ येथे) लिहितात तेव्हां याविषयीं कोणास शंका घेण्यास कारण नाही. बाबांच्या उदीमुळे हल्ळीही सुखानें प्रसूति ज्ञाल्याचा अनुभव आमचे घरीं आलेला आणि इतरांनाहि आलेला आम्हांस माहित आहे. तेव्हां बाबानीं स्वतः होऊन पाठविलेत्या उदीचा परिणाम ‘अचूक व राम-बाण’ झाला असलाच पाहिजे यांत संशय नाहीं. पण तांगा, घोडे, शिपाई, फराळ इत्यादि वर वर्णिलेला प्रकार हा बाबांच्या ‘कर्तुमन्यथाकर्तुम् सर्वसाक्षित्वाचा व सर्वशक्तिशत्वाचा’ योतक आहे आणि यावरून बाबा हे देव-पूर्णब्रह्म आहेत हे सिद्ध होतें आतां नानासाहेबांना आलेले आणखी कांहीं अनुभव व मिळालेली शिकवण सांगून हे प्रकरण पुरें करू.

नानाची पुरणपोळी—

(श्री साईलीला, वर्ष १ लें अंक ५ वा, पान ४४ आणि व. ६ अ. १-२ पान ६६५)

एकदां नानासाहेब एकटेच शिरडीस बाबांच्या दर्शनार्थ दुपारीं बारा वाजल्यानंतर गेले. दर्शनवंदनादि विधि आटपल्यावर बाबा म्हणाले कीं, नाना आज मला पुरणपोळी खावीशीं वाटते, तर तुं ती करून आण. नानानीं सांगितलें कीं, आतां फार उशीर झाला आहे, घरची कोणी मंडळी येथे नाहीं, यावेळीं ती तयार करणेस येथे कोणी माणूस मिळणार नाहीं. तेव्हां बाबा म्हणाले उशीर झाला तरी हरकत नाहीं, आजच मला पुरणपोळी हवी. पुढे नानानीं पुष्कळ आढेवेढे घेतले, पण बाबा आपला पुरणपोळीचा आग्रह कांहीं सोडीनात. तेव्हां नाना गांवांत गेले आणि पुष्कळ प्रयत्न करून त्यानीं एक बाई मिळविली आणि सर्व सामानसुमान आणवून देऊन तिच्याकडून पुरणपोळीसहित स्वयंपाक तयार करवून चार वाजणेचे सुमारास पुरणपोळीचे नैवेद्याचे ताट मशीदींत आणले आणि बाबापुढे सादर केले. बाबा म्हणाले बरे आहे, तें ताट परत घेऊन जा. नानाना थोडेसे वाईट वाढून ते म्हणाले कीं, बाबा आपणांस खावयाचे नव्हते, आपण या ताटाला स्पर्श न करितां तें परत घेऊन जाण्यास सांगतां, तर मला इतका खटाटोप तरी करावयाला कां लाविले तेव्हां बाबा शांतपणे म्हणाले काय नाना, माझ्याकडे १८ वर्षे पर्यंत येत राहून तुं हेच कां शिकलास ?

शिरडी वृत्त

३५६

श्रीसाईनाथ प्रसन्न

महे सप्टेंबर १९४१

श्रीच्या दर्शनास खालील गांवची मंडळी आली होती. वेळगांव, येवले, कोपर-
गांव, पुणे मुंबई, मद्रास, वाकोला, (सांताकुळ) व आडोणी (मद्रास)

देणगी

श्री. शंकर दत्तात्रय बळवळी, वाकोला (मुंबई) सांताकुळ यांनी दोन जरीकांठी
उपरणी.

श्री. गोपाळराव देशपांडे एक (लहान) चांदीचा घोडा.

धर्मकृत्य अन्नदान

श्री. एम. एम. रंगप्पा अडोणी यांनी श्रीस लघुसदाभिषेक, नैवेद्य व गोरगरीवांस
शिरा, कढी भात भाजीचे भोजन दिले. पात्र सुमारे ५००।६०० झाले

या महिन्यात चंद्रप्रहण व सूर्यप्रहण अशी दोन प्रहणे आली त्या दिवशी भक्तांनी
श्रीस अभिषेक केले. व संस्थान मार्फत श्रीस स्नान, अभिषेक वगैरे धर्मकार्य झाले.
मद्रास कडील भक्तांचे अभिषेक, नैवेद्य, अर्चने वर्गेरे धर्मकृत्ये झाली.

कीर्तने

संस्थान गवई यांची भाद्रपद शु. ११ व वद्य ११ अशी दोन कीर्तने झाली.

नवल विशेष

कै. नवलकर वाडयाचे बांधकामास व श्रीनिवृश्च पार यांचे बांधकामास
श्री. नानासाहेब खारकर ऑ. चिटणीस यांचे देखरेखीखोली सुरवात झाली.

लेडी बार्गेतला गडी नामू आसने यास श्रीचे लेडी बार्गेत सर्पदंश झाला, पण
श्रीसमर्थ साईबाबांचे उदीने तो या संकटांतून वाचला.

शिडचि इवा पाणी उत्तम आहे.

माहे आष्टोवर सन १९४१

श्रीचे दर्शनास खालील गांवचे भक्त आले होते:— गोरेगांव, (मुंबई) विजयनगर, अरनाळा, (वसई), शिवडी, (मुंबई), सिंकंदराबाद, वसई, नेलोर, बारामती, अहमदनगर, मांजरी, पुणे, येवला, मुंबई, दादर, वांद्रे, विलेपाले, डिंडीगळ, बोर्डी, मालाड, परळ, (मुंबई), हुकेरी, (बेळगांव), बेळारी, आडोणी, कल्याण, औरंगाबाद, तेन्नूर, कलकत्ता, कोपरगांव, मालेगांव व (नाशीक)

देणगी

श्री. सौ. सिताबाई रामचंद्र म्हैसकर, हदगांव, श्रीचा फोटो (लहान साईंज)
नक्षी चिणकाम केलेला चौकटीसह. श्री. रामचंद्र सांबशिव म्हैसेकर वकील हदगांव
(नांदेड निझाम) गलेफ तांबडा फित लावलेला

श्री. नागेश सुब्बाराव नाडकर्णी मुंबई (चादर) रंग हिरवा नक्षीची.

पांढरी मलमल लांबी हात ५॥, रुंदी हात ३॥, टाटा आर्यन अँड स्टील कंपनी
सिंकंदराबाद.

श्री. रामदास देविदास बळवली वाकोला, सांतान्कुश, दोन (सुती) शाळी रंग
अस्मानी व तपकिरी नक्षीकिनार.

वर्मी. ठिं. एस. एस. राय.

श्री. बी. डी. पिळगांवकर, मुंबई यांनी लोखंडी कपाट, अदमासे २५० रुपये
किमतीचे श्रीचे कपडे ठेवण्याकरितां व एक तिजोरी अदमासे किंमत १७५ रुपयेची
श्रास दिली.

श्री. वसंत शामराव राजे, मुंबई, कापड वार १ रंग पिवळा.

श्री. र. भा. पुरंदरे, वांद्रा, शुभ्रकाठी उपरणे.

श्री. एन. सुब्रह्मण्यम्; मु. डिंडीगळ, पिवळे रंगाचे कापड (इमिटेशन वायाळ)

श्री. बालकृष्ण राघू सावंत, वांद्रा, जरीकाठी उपरणे.

श्री. एम. व्ही. लोकरे, वेळगांव, गलेफ गुलाबी (वायाळ)

श्री. यशवंत केरोबा वैद्य, शांतावाडी, प्रभा प्रिमेसांस, वेसाबा रोड, अंधेरी,
पितळी समई.

अन्नदान

श्रीयुत नानासाहेब खारकर संस्थान चिटणीस यांनी दिपवाळीत पाडव्याचे दिवशी संस्थान नोकर व सेवेकरी वर्ग व गोरगरीब यांस मिळोन २५१३० पात्रांचे लाडवाचे पकाशा भोजन घातले.

श्री. रामचंद्र सांवशिव म्हेसकर, हदगांव, बकील, गोरगरीबास अन्नदान पात्र सुमारे ६०१७० झाले.

श्री. तिरुमलराव, पोलीस सबुद्दनस्पेक्टर, बळारी, गरीब लोकांस व ब्राह्मणास अन्नदान. पात्र सुमारे ३०१४० (अभियेक) व इतर धर्मकृत्ये नेहमी प्रमाणे झाली.

[कीर्तने व इतर कार्यक्रम]

संस्थान गवई यांची ६ सहा कीर्तने झाली. व श्री. नानासाहेब रासने यांची २ दोन कीर्तने झाली. श्री. श्रीमतीवाई नावेकर सुवई यांचे गायन झाले.

(श्री. पुण्यतिथी उत्सव अहवाल अलाहिदा प्रासिद्ध केला जात आहे.)

नवल विशेष

श्री. नवलकर वाड्याचे वांधकाम पाये वगैरे भरून तयार होऊन दारांच्या चौकटी श्री. रामभाऊ धैसास सं. खजिनदार यांचे हस्ते बसवून पूजन झाले.

निवृत्त पारावर छत्रांचे काम उत्तम रितीने वांधून तयार झाले.

संस्थानचे सेकेटरी श्री. नानासाहेब खारकर हे वांधकामाकरितां मुद्दाम शिर्डीस येऊन राहिले आहेत.

मे. कलेक्टरसाहेब बहादूर अहमदनगर, मे. मामलेदार साहेब कोपरगांव, उभयतां श्रींचं दर्शनास आले होते.

मे. कलेक्टर साहेब बहादूर नाशिक व रा. ब. पोफळे, मालेगांव, हेही श्रींचं दर्शनास आले होते.

शिरडीचे हवा पाणी उत्तम.

नवंबर १९४१

या महिन्यांत श्रीचे दर्शनास खालील गांवची भक्त मंडळी आली होती.
 भायखळा, आमळनेर, ठाणे, सांताकुळ, करनूल अडोणी, मुंबई, कराची, अहमद
 नगर, शेगांव (वळ्हाड) हिंगोली (निझामस्टेट), भिंडी, कुंभकोनम्; वसई,
 बेंगलूर, मद्रास; शिमोगा, सेन्नाली, सिंकंदराबाद, पुणे, अनंतापूर, अरपन्नकाढू
 (निलगिरी) व मनमाड

देणगी

वस्त्रे श्री. मुदुकृष्णा मुदलीयार, सिंकंदराबाद, चिटाचे कापड हिरवे ५ हात
रकमः— श्री गजानन लक्ष्मण मोरे मु. बोर्डी ह्यांनी श्रीचे चरणी
 श्रदित्तजयंतीचे उत्सवास १०१ रुपये व८९९रुपये श्रीचे सभामंडपाकारितां दिले.

धर्मकृत्य

अन्नदानः— श्री. वसंतराव गोरक्षकर सुमारे ४०।९० पात्राचे केले.

आभिषेकः— अभिषेक, विष्णु अर्चन. मद्रासी भक्ताची दरमहा प्रमाणे झाली.

कीर्तने

सं. गवई यांची दोन कीर्तने झाली.

नवल विशेष

नवलकर वाड्यांत पूर्व बाजूस सुंदरशा आठ खोल्या ओसरीसुद्धां बांधून
 तयार झाल्या. रंगरंगोटीचे व दिक्षीत वाडा दुरुस्तीची कामे चालू आहेत.

श्रीमिंत नानासाहेब खारकर ऑ. से. (श्रीसाई बाबा शि. सं.) यांचा
 मुक्काम हल्दी शिर्डीसिंच आहे

शिर्डीचे हवापाणी उत्तम आहे.

डिसेंबर १९४१

या माहिन्यात खालील गांवचे भक्त बाबांचे दर्शनास येऊन गेले. पंढरपूर, सान्ताकृष्ण (मुंबई), सिंकंदराबाद (डेक्कन), कोचीन, मुंबई, डोंबिवली, विलेपालै, कोपरगांव, बँगलोर, कुर्ला, इंदूर, दादर, मद्रास, पुणे, वांद्रे, अंधेरी, एरंडोल, घुळे, अनंतापूर, ताडपत्री, बेहुरी, पेनुकोंडा, ब्रेगमपेठ, नागपूर, मिरज, त्रिचनापहऱी व ठाणे.

देणगी

श्री. विश्राम सदाशिव राणे, मुंबई. हिरवी शाल अर्पण.

श्री. मजानन बामन प्रधान, दादर, बनारसी शेला जरीकांठी, रंग (पिरोज)

श्री. शामराव हरी सुकटणकर, मुंबई. उददाणी (धूपाटण) मोठी जर्मनसिलहरची

धर्मकृत्य (अन्नदान)

श्री. कै. प्रो. गणपतराव नारके पुणे यांचा मुलगा चि. बाळ याचे लग्न कै. नवलकर—वाढ्यांत झाले. त्याप्रित्यर्थ श्रीस नैवेद्य ब्राह्मण भोजन वैगैरे झाले.

श्रीदत्तजन्मोत्सव कै. नवलकर वाढ्यांत झाला. व श्रीचे लेडी बांगेत प्रसाद भोजन झाले. व त्याचवेळी श्रीमंदिरापुढील पटांगणांत गोरगरबिस भंडारा भोजन देणेत आले.

(विशेष माहिती श्रीदत्तजन्मोत्सव अहवालांत दिली आहे.)

नाताळच्या सुट्टीत मद्रासकडील व इतर भक्तमंडळी शिर्डीस वरीच आली होती त्यानी श्रीस अभिषेक, अर्चन, नैवेद्य, शिराप्रसाद, ब्राह्मण, सुवासिन, भोजन वैरे विधी केले.

सं. गवई यांचे श्री दत्तजयंति प्रित्यर्थ कै. नवलकरवाड्यांत कीर्तन झाले व मार्गशीर्ष व॥ ११ स मंदीरांत कीर्तन झाले. पौष शु. ११ स श्री. रा. सा. यशवंतराव गाळवणकर यांचे भक्तांचे आग्रहास्तव मंदीरांत कीर्तन झाले.

नवल विशेष

शिर्डी संस्थानची मिटिंग ता. ३०।१२।४१ रोजी कै. काकासाहेब दिक्षीत यांचे वाड्यांत भरविणेत आली होती.

शिर्डी येथील हवापाणी उत्तम असून संस्थानांत एकंदर व आरोग्यदृष्ट्या पुष्कळ सुधारणा अमलांत आल्या असलेचे श्रीचे दर्शनास येऊन गेलेले भक्तांचे दृष्टोपत्तीस आले असेलच.

श्री. ना. खारकर
ऑ. सेक्रेटरी

शिर्डी येथील श्रीसच्चिदानंद सद्गुरु साईबाबा महाराज यांचा पुण्यतिथि उत्सव.

मिति आश्विन शुद्ध १० सह ११ शके १९६३ मंगळवार ता. ३०—१—४१ रोजी संस्थानतफे साजरा झाला.

चालू साली उत्सवास नेहमीप्रमाणे मुंबई, पुणे, ठाणे, नगर, सोलापूर, बेळगाव, वैरे ठिकाणचे भक्त आले, पण विशेष जास्त भक्त नेलोर-अडोनी, बळारी, मद्रास वैरे

ठिकाणचे आले होते. उत्सवास आरंभ आश्विन शु. ९ सोमवार पासून होऊन गोपाल-काळा व कोजागिरी पौर्णिमेचे दिवशीं साईं संस्थानचे टस्ट्री बाबांचे जुने भक्त रा. ब. मोरेश्वर वि. प्रधान यांचे हस्ते श्रीसाईसत्यनारायण पूजा, पोथी, तर्थप्रसाद वगैरे कार्यक्रम होऊन उत्सव समाप्त झाला. उत्सव पांच दिवस त्यात मुख्य दिवस मंगळवार (विजया दशमी) हा होय या दिवशीं नियमीत कार्यक्रमाखेरीज (बाबांची भिक्षा) सरस्वती पूजन, मंगलस्नान, पुण्यतिथि कीर्तन, आराधन विधी (भोजन), सीमो-लंघन रात्रौ रथाची मिरवणूक असे कार्यक्रम झाले. यंदाचे साली स्वयंपाक भोजन, फराळ वगैरेची व्यवस्था कै. काकासाहेब दीक्षीत, यांचे वाड्यांत केली होती, त्यामुळे बाहेर गांवचे भक्ताना भोजनप्रसाद उत्तम प्रकारानी भिळाला. श्री. द. दा. रासने यानी आपले स्वखर्चानीं मंदिरापुढील सभामंडपास उत्तम तन्हेचा मांडव जरा उशीरा घातला गेला. तरी फिता तोरणे वगैरे लावून सुशोभित केला होता त्यामुळे कीर्तनाचा कार्यक्रम या मंडपात झाला. यंदा उत्सवात गांवकन्यानी २ दोन दिवस नाटक केले त्यांना त्याबद्दल बक्षीस देणेत आले. संस्थान गवई यांची उत्सवांत ४ चार कीर्तने झाली व श्री. नानासाहेब रासने यानी एक कीर्तन केले. गांवचे लोकांस एक दिवस भोजन देणेत आले सुमारे ६०० पान झाले. बाहेर गांवचे भक्तांचे दररोज सुमारे दोनशे तीनशे पान होत असे. कोजागिरीचे दिवशीं गोरगरीबास गूळ शिरा कढीभाताचे भंडारा भोजन दिले. सुमारे हजार पान झाले.

उत्सवात शिरापोळी वरण-भात-भाजी-प्रसाद म्हणून साखरभात, जिल्बी, चवीर, लाडू, खीर, अशी पकाव्ये थोडीशी करणेत आली होती. कोजागिरीचे दिवशीं रात्रौ सर्वत्र मंडळीस दूध देणेत आले. संस्थान नोकर सेवेकरी इतर अनाथ लोकांस दरसाल उत्सवातके कापड बाटत असत पण यंदा सर्वांस पैसे वाटणेत आले. उत्सवांत एक दिवस बाबांच्या जुन्या कपड्यांचा लिलाव करणेत आला.

उत्सवाचे वेळी शिर्डीची हवापाणी उत्तम होती.

—* पुण्यतिथीवाबत *—

जमा	खर्च
बाळा गुरव ११-११-०	बाळा गुरव १०३-५-०
देबा. २८-८-०	घैसास २६१-१५-०
सांबरे ४४-१२-०	खारकर ४९६-२-६
घैसास १६०-१-०	शिल्क २६३-६-९
खारकर ८७९-१४-३	
११२४-१३-३	११२४-१३-३

श्री दत्तजयंती उत्सव

शके १८६३ चा अहवाल.

(१) यंदा सालाबाद प्रमाणे श्रीदत्तजयंतीचा उत्सव श्रीचे कृपेने उत्तम पार पडला. पादुकावर छारी व शेजारी नवी इमारत उत्तम झालेमुळे विशेष शोभा आली. सकाळी आर्भाषिक स्नान झाले दुपारी आरती व संध्याकाळी किर्तन होऊन जन्म झाला. दुसरे दिवशी प्रसाद भोजन(२५० पात्र) लेंडी बांगेत व भंडारा भोजन-मंदीरासमोर गोरगरीबांचे (४०० पात्र), अशी झाली.

(२) उत्सव कार्य व प्रसाद भोजन सगुण मेळ नाईक यांनी उरकले व त्या प्रीत्यर्थ त्यांचेकडे परस्पर वसुली आलेले रु. २-९-६ व त्याशिवाय झालेला सर्व खर्च रक्कम रु. ९९-११-६ श्रीस संस्थानकडून उत्सवाकारिता आलेले वसुलीतून भरपाई करणेत आली.

(३) गोरगरीबास भंडारा भोजन संस्थान मार्फत उंरकणेत आले व त्या प्रीत्यर्थ रु. २८-३-० खर्च झाला.

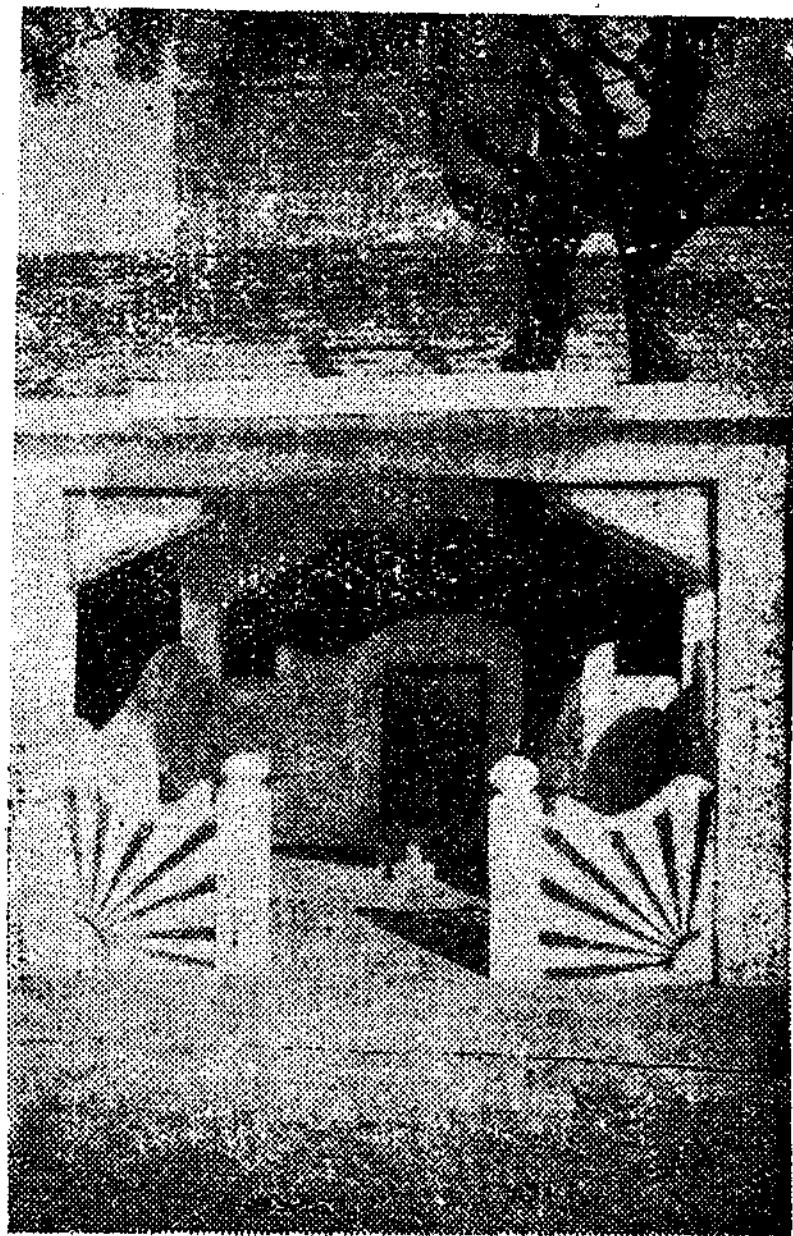
(४) उत्सव कार्यास ज्यांनी मदत केली त्यानां बाबा अशीच सद्बुद्धी देवोत हीच श्रीचे चरणी विनंती आहे.

शिरडी,
ता. १२-१२-४१}

श्री. ना. खारकर.
ऑ. चिटणीस.

शिरडी संस्थानातील जीरोंद्वाराचा

अहवाल

कै. नवलकर वाड्यातील तिंबवृक्षपाराची छत्री

(सब कामेटी ता. ३०-३-४१ चा नं. १ ठराव व संस्थान कमेटी
ता. ४-५-४१ चा नं. ४ ठराव, याप्रमाणे)

श्री साईलीलैंट चिटणीस यांचा हा ता. १२-१२-४१ चा अहवाल प्रसिद्ध
करणेचे ठरलेच आहे त्या प्रमाणे तो खाली दिला आहे.

अक्षयतृतीयेचे सुमुहुर्तानें शिर्डी येथील जीणोद्धार बांधकामास सुरवात, जून १९४१, या महिन्यांत झाली. प्रथम श्रीच्या चावडीवरील गच्छी व कै. रामकृष्ण श्रीकृष्ण नवलकर यांचे वाढ्यातील निंबवृक्ष पारया कामास आरंभ झाला. हीं कामे सिमिट काँकेटची असले-मुळे वया कामास लायक अशीं माणसे तेथें नसल्यानें मुंबई, ठाणे वगैरे ठिकाणाहून मुद्दाम मिस्त्री, सुतार, गवंडी वगैरे माणसे आणावी लागली. नवलकरबाडा पडिक झालेला होता. तो सर्व पाढून इमारत बांधणेस साफ करून घेणे ही कामे सुद्धा बरीच अवघड व बन्याच खर्चाची होती. तरीपण मुंबईकडील मिस्त्री सुतार यांचेकडून हीं कामे लौकरच उरकणेत आली. चावडीवरील गच्छीचे सर्व काम व निंबवृक्षपाराचे थोडे काम असें प्रथम तयार झालें. नंतर नवलकर वाडा पाढून त्यांतील माती दगड वगैरेचा उपयोग सरकारी सडकेपासून तो समाधीमंदिरापर्यंतचा रस्ता अतिशय खराब झाला होता तो साफ करून घेऊन उत्तम प्रकारचा तयार, करणेत आला. त्याचवेळी कै. दिक्षीत यांचे वाढ्यातील पंथिमेकडील तीन खोल्यांना फरशी, भितीस प्लॅटर व प्रत्येक खोलीत एक एक मोरी बांधणेत येऊन काम बंद झाले.

कै. नवलकर वाढ्यातील नवीन चार डबल खोल्या।

त्यानंतर पुन्हां कामास सुरवात भाद्रपद वयांत झाली. दसच्याचे सुमारास नवलकर वाड्याचे जागेत निंबवृक्षपारावरील छत्रीचे काम व पूर्व बाजूस बुद्धी वाड्यास लागून ४ चार खोल्या (डबू) बांधणे त्यांचे पाये भरून चौकटी खिडक्या बसविणेचे काम पुरे झाले. श्रीगुरुपौर्णिमा व श्रीसाईपुण्यतिथी (विजयादशमी) उत्सव या दोनही उत्सवांस अलिल्या सर्व साईभक्तांनी हीं कामे प्रत्यक्ष अवलोकन केलीच आहेत. कार्तिक अखेर खोल्याचे बांधकाम पुरे झाले, याच सुमारास नवलकर वाड्यास लगत असलेली रामचंद्र दादा पाटील कोते यांची जागा त्यानी खरेदी देणेची इच्छा दर्शविल्यावरून व बांधकाम चालू असलेल्या वाड्याचे जागेस मोठी सोईची वाटलेवरून कमेटीचे मंजूरीने खरेदी घेणेत आली व त्या जागेच्या जुन्या भिंती पाढून व विटा काढून ती जागा नवलकर वाड्याच्या खुले केलेले जागेस जोडणेत आली.

श्रीच्या समाधी मंदीरांत जाणे येणेस दर्शनी दरवाजा एकच असलेमुळे उत्सवाचे वेळी व कीर्तन वगैरे चालू असताना बाहेरून दर्शनास येणारा जाणारांस गर्दीमुळे बराच त्रास होत असे म्हणून दोन्ही बाजूस खिडक्या आहेत त्या काढून त्यांचे जागी दारे बसविल्यास गर्दीचे वेळी होणारा त्रास नाहीसा होईल असे वाटलेवरून श्रीमंत बुद्धी यांचेकडे बरेच दिवसांपूर्वी या कामास परवानगी मागितली होती ती याच वेळी भिळालेमुळे दारे बसविणेचे कामही उरकणेत आले. पहिल्या खिडक्या काढून त्या जागी चौकटी बसविणेचे काम सुंदर होऊन दर्शनी पांचही दरवाज्यांस पितळी हलडूप बसविलेमुळे मंदिराचे दर्शनी भागास फारच शोभा आली आहे.

कै. दिक्षीत यांचे वाड्याच्या दोन्ही बाजूस फारच घाण साचत असे. या करितां दोन्ही बाजूने मोऱ्यांचे पाणी गटारे बांधून लांब नेऊन ड्रेनेज वजा सोडणेची योजना केली आहे. त्याचप्रमाणे वाड्यांतील पूर्व बाजूस असलेल्या सर्व खोल्या व सर्व पडवी यांचे भिंतीस सिमेट प्लॅस्टर करून, दक्षिणेकडील दर्शनी खो. नं. ३ मध्ये उजेडाकरितां एक मोठी खिडकी बसवून, खोली नं. २ म्हणजे जीना आहे त्या खोलीत व व्हरांड्यांतील पायरीसमोरील वर्दळीचे भागांत फरशी बसवून एकंदर सर्व दिक्षीत वाडा आरोग्याच्या व स्वच्छतेच्या दृष्टीने भक्तांचे सोईचा केला आहे, व त्यांत उत्तम स्नानगृहाचीही सोय केली आहे.

श्री दत्तजयंतीचे सुमारास नवलकर वाड्यांतील ज्या नवीन आठ खोल्या बांधल्या आहेत त्यांचे सर्व रंगरंगाटीचे वगैरे काम पूर्ण झाले. सदरचे इमारतीचे कामास दुसरा

मजला वर देतां येईल अशा धोरणाने पायाचे काम शेजारचे भव्य बुटीवाड्यास साजेल अशा तन्हेचं केले आहे.

श्रीनिबृक्ष पारावरील सुंदर छत्रींत पॉलिश फरशी बसवून रंगरंगोटी होऊन श्रीच्या गुरुसमाधीचे जागी संगमरवरी शिला बसवून व लगत असलेले ठिकाणाहून मेघाभक्ताचे शिवलिंग, नंदी व श्रीबाबांचा फोटो हे ठेवले आहेत. निंबवृक्षपार हे एक स्वतंत्र व प्रेक्षणीय असें देवघर तयार झाले आहे. श्रीदत्तजयंती उत्सव या मनोहर ठिकाणी सालाबादप्रमाणे साजरा करणेत आला. एकंदरींत श्रीनिबृक्षपारावरील छत्रींचे बांधकाम फारच सुरेख व मनाला आनंद देणारे असें साधले आहे. हे शांत व रमणीय स्थान पाहून याठिकाणी एकादें अध्यात्मिक ग्रंथाचे पारायणास आरंभ करावा असें कोणाहि साईभक्तास वाटेल.

एकंदर बांधकाम सुरु झाल्यापासून चावडीवरील गळी, निंबवृक्षपारावरील छत्री, श्रीचे समाधीवरील गाभारा पाऊसाळ्यांत गळेतीची दुरुस्ती, नवलकरवाडा पाहून साफ करणे, सडकेपासून रस्ता दुरुस्ती, दिक्षीतवाडा दुरुस्ती, भक्त लोकांना उत्तरण्यास सुंदर व स्वच्छ आठ खोल्या, पुढील पडवीसह व उत्तर बाजूस दोन प्रशस्त पायऱ्यांसह जीने ३; रामचंद्र पाटलाच्या लगत असलेल्या जागेची खरेदी, नवलकर वाडा पश्चिम भाग पाहून साफ करणे, समाधि मंदिरास दर्शनी बाजूस नवीन दोन चौकटींसह दरवाजे बसविणे दिक्षीत वाड्यांत स्नानगृहाची सोय, गटारे व ड्रेनेज योजना, मार्गील आवारांतील (कंपांडडांतील) दरवाजांस चौकटी बसविणे, अशी बरीच लहान मोठी कामे सुमारे तीन महिन्यांत उरकण्यांत आली आहेत. बांधकाम फारच लौकर व थोडे दिवसांत तयार झाले, हे केवळ मुंबई बाजूस मिळी, सुतार, गवंडी आणलेसुळे झाले. स्थानिक मजुरांकडून इतके लौकर काम उरकले नसते. आता या सर्व बांधकामास खर्च जागतिक युद्धाच्या महर्गतेसुळे बराच आला आहे तरी पण हीं कामे प्रत्येक साईभक्ताने समर्पण पाहिलेवर झालेल्या खर्चाची जाणीव पटल्याशिवाय राहणार नाही. तपशीलवार काम व त्याप्रीत्यर्थचा खर्च याचे दिपण सोबत दिलेले आहे तें पहावें.

असो या कामानिमित्त मजला श्रींनै शिरडीत ३।४ महिने आपले चरणपाइऱी ठेवून घेऊन जी अल्पसेवा करून घेतली त्याबद्दल मी श्रीचे अशा या कृपा छत्राची जाणीव शद्धानें व्यक्त करणे अशक्य आहे. श्रीचे सांगिध्यांत वास करण्याचा असा योग पूर्वी कधीच लाभला नव्हता व तो या कारणाने तरी बाबांनीं आणून देऊन या

रूपानीं सेवा करून घेतली हा अलभ्य लाभच होय !

शिरडीत समक्ष वरेच दिवस राहिल्यामुळे बन्याच अडचणी लक्षांत आल्या व त्यांत बाबानीं जशी बुद्धी दिली त्याप्रमाणे सुधारणा करणेच्चा प्रयत्न केला आहे. संस्थानचे सन्माननीय दूस्टी श्री. वसंतराव गोरक्षकर यानीं वेळोवेळीं शिरडीस येऊन एकंदर कामांत जी मदत व सहकार्य केले तसेच स्थानिक दूस्टी तात्याबा पाटील यानीं वेळोवेळीं बांधकामावर देखरेख करून जी मदत केली व सर्वांत जास्त म्हणजे संस्थान नोकर बाळागुरव याची जी मदत झाली त्याबद्दली मी त्यांचा फार आभारी आहे.

आणखी एक विशेष गोष्ट शिरडीतील वास्तव्यांत बाबानी मजकून करवून घेतली ती ही की, दिक्षीत वाड्यांत राहणारांस आरोग्याचे दृष्टीने शेजारीच असलेल्या दोन स्मशानापासून किंती त्रास होतो याचा अनुभव देऊन ही दोन्ही स्मशाने दुसरी कडे कोठे तरी सोईवार जागी नेण्याची व्यवस्था व्हाबी म्हणून सरकार दरबारी प्रयत्न करणे. या कामीं संस्थानचे सन्माननीय विश्वस्त रा. ब. मो. वि. प्रधान व त्याचप्रमाणे सं. कामिटीचे सभासद श्रीयुत बैरिष्टर गो. का. गाडगील याची फारच मदत झाली आहे. या प्रयत्नांस बाबा लौकरच यश देतील असै वाटत आहे. मे. कलेक्टर साहेब बहादूर नगर व मे. अ. डायरेक्टर पब्लिक हेल्थ ऑफिसर पुणे वगैरे वरिष्ठ अधिकारी या कामाकरितां येथे येऊन प्रत्यक्ष वस्तुस्थिती काय आहे ती पाहून गेले आहेत व आज शिरडी गांवचे राहिवाईयांची आरोग्य दृष्ट्या असलेली आपत्ती लवकरच दूर होईल असै वाटवै.

अलौकडे ज्या बन्याच सुशिक्षीत व सन्माननीय भक्तांचा व त्याचप्रमाणे जिल्हा व इलाख्यादि अधिकाऱ्यांचा अखिल हिंदुस्थान देशांतून ओघ शिरडीत श्रीचे दर्शनास चालू झाला आहे त्यांच्या उत्तरण्याची व जेवणाखाण्याची अडचण या नवीन तयार झालेल्या खोल्या व संस्थानांत स्वयंपाकाची कोठी मार्फत सुरु केलेली नवीन योजना यामुळे थोडी फार तरी दूर झालेली आहे.

अजून नवेलकर वाढ्याची पांचिम बाजू बांधून तयार करणेची आहे. त्याप्रमाणे श्रीचे समाधीमंदिरा समोरील. सभामंडपाचे काम अर्धवट पडले आहे तें पुरे करणेचे आहे. तरी धनिक साईभक्तांनी इकडे लक्ष दिल्यास ही कामे लौकरच सुरु होतील.

श्रीसमर्थ साई बाबांचे मजांवर सर्व कांहीं आहे हे तर निर्विवाद आहे. असो,
सकल साईभक्तांचा नम्र
साई सेवक,

श्री. ना. खारकर
ओ. चिटणीस,
शि. सं.

शिरडी
१२ डिसेंबर १९४१.

श्री साईबाबा शिरडी संस्थानांत, जिणोद्धाराची कामे संस्थान कमिटीने
अनुशेवलन सं. क. चे चिटणीस श्रीयुत श्रीधर नारायण खारकर यांनी आपले हे
रेखीखाली करून घेतला. त्या कामांचे व त्याप्रीत्यर्थ झालेले खचांचे तपशीलवार टिपण:

(१) चावडीवरचे काम सिमेंट कॉकीटचे	खच
२५० स्केअर फूट स्लेब	रु. ३५०
(२) लांबी रुंदी ५०×५० खोल्या ८ ची इमारत नं. १	
चे काम:—	,, ४,४९०

१ विट बांधकाम २६ ब्रास
२ कौलाचे छपर, वासा, बॉटम रंगासह २० ब्रास
३ खिडक्या दरवाजे नंग ५३, रंग, कढीकौयज्यासह.
४ फरसी काम २१ ब्रास
५ दगडी जोते २६ ब्रास
६ पायऱ्या ४.
७ मोऱ्या ४.
८ गटर चाकीचे मागील ५० फूट लांब व कंपाउंड
बॉल १। बरास पायाटिंगसह व गेट दरवाजा.

(३) निंब वृक्षाचे पार व छत्री यांचे काम:—	” ३५०
१ कॉकीट स्लेब, १॥ बरास	
२ विटा बांधकाम प्लॅस्टरसह १॥ बरास	}
३ पॉलिश फरशीसह. १ बरास	

(४) समाधी मंदीरास दोन दरवाजे, पितळी कडी कोयंडा रंगासह.	” ५२५
(५) नवलकर वाढा मोल मजुरी	” २००

(६) दिक्षातवाडा दुरस्ती, फरशी प्लॅस्टर, गटरे वगैरे	,, ४००
(७) रस्ता रिपेरिंग व इतर किरकोळ काम	,, ५०

एकूण रु. ५३६५

शिर्डी संस्थान कमिटीने ता. ३०-२-४१ रोजी शिर्डी येथे खालील ठराव मंजूर केला आहे.

ठराव नं. ५ पोट कमिटीने केलेल्या, पुढे नमूद केलेप्रमाणे सर्व शिफारशी या सभेस मान्य आहेत. चिटणीस यांचा संस्थानांतील जिणोऱ्ह(रांचे कामाचे बाबतचा अद्वाल खुलासेवार असोन त्यांत ज्या काटकसरीने कामे उरकणेत आली त्याची विस्तृत हकीकत दिलेली आहे, त्या बद्ल या सभेस फार समाधान वाटते. चिटणीस यानी शिरडीत राहून विशेष मेहनतीने जी ही कामे केली आहेत, ती या सभेच्या भताने दुसरे कोणाकडूनही झाली नसती. आजच्या त्यांच्या स्वतःच्या, संस्थानच्या व एकंदर जागतीकच्या परिस्थितीत त्यानी ही कामे उरकून संस्थानची जी इभ्रत वाढविली आहे व एकंदर संस्थानास शोभा आणिली आहे त्याबद्ल या सभेस अभिमान वाटत आहे. इतकेच नव्हे तर संस्थानास त्यानी आपले कामगिरीने उपकृत केले आहे. हे नमूद करणेस या सभेस फार आनंद वाटतो. आतांपर्यंतच्या या सर्व उरकलेल्या कामांप्रीत्यर्थ त्यांचे मार्फतच्या मेघीच्या एकंदर खर्चाच्या रकम रुपये पांच हजार नऊशे पासष्ठच्या बिलास, ही सभा मंजुरी देते.

कांदी श्रीसाईभक्तांकङ्गन खालील मज़कूर
प्रसिद्धिकरितां आला आहे.

Dadar Bombay

श्री

देवज्ञ जार्तीत श्रीसिमर्थ दादामहाराज हे एक सत्पुरुष होऊन गेले. त्यांचे नांव बाळकृष्ण केशव वैद्य असें होतें. त्यांचा जन्म राजापूर येथे मार्गशीर्ष मासां दत्तजयंतीचे दिवशीं झाला. त्यांचा शिष्यवर्ग महाराष्ट्र, कर्नाटक व गोमांतक या भागांत बराच आहे. पेमुख्या नजीक गडगा म्हणून लहान लहान टेकड्या आहेत त्यापैकी एका टेकडीला “श्रीआशावटी स्थान” असे नांव आहे त्या स्थानाचा यांनी जिरोद्धार केला. हे सोमवार ता. १० नोव्हेंबर १९४१ रोजी दुपारी ४ वाजतां समाधिस्त झाले.

साईबाबांच्या

उ ढी चा आ नु भ व

श्री. रा. रा. नानासाहेब खारकर ऑ. चिटणीस संस्थान शिडी याना अहमदाबादहून रा. शंकर बंडु कुलकर्णी याचा कृ. सा. नमस्कार वि. वि. लिहिण्यास कारण की, पत्रांत खालील हकीकत अगदी ताजी घडलेली असून ती श्री. साईलीला मासिकांत यावी अशी माझी इच्छा आहे. यास्तव आपल्या सेवेला सादर केली आहे.

आमच्या सी. आय. डी. खात्याचे फौजदार रा. वासुदेव गोपाळ कांबळे, जात कोकणी मराठा, स्थांच्या सख्या मेव्हण्याच्या कुटुंबाला काल सायंकाळी ५ ३० वाजतां विचू चावला. सदर बाईचे वय २०१२१. उभ्या आयुष्यांत प्रथमच विचू चावला असल्यामुळ बाईच्या तोंडातून फेस येऊ लागला. बाई गडबडा लोकूं लागली. मी घरी होतो मला हाक मारली मी फौजदार साहेबांकडे गेलो एकंदर परिस्थिती पाहिली. बाईचे अधैं अंग वेदनेने भारले होते. हाताच्या मधल्या बोटाला विचू चावला होता. तो चढत चढत काळजापर्यंत आला होता. मी गेल्यावर श्री. साईबाबांचा धावा केला. स्थांच्या नावाने राख (उदी) चावलेल्या जागी लावली. त्यांच्याच नावाने फुकली, बाईचा विचू उतरला, बाई हंसायला लागली.

आपला सेवक व श्री. साईबाबांचा लाडका,
ग. रे. पोलीस अहमदाबाद, आसारवा, खोली नं. ३०   शंकर बंडु कुलकर्णी

२

॥ श्री व्यंकटेश प्रसन्न ॥

गुरुपौर्णिमा आषाढ १५ मंगळवार ८ जुलै १९४९
लेखिका — गोविंदतनया.

श्री. सद्गुरु साईबाबा यांचे प्रथम दर्शन ज्ञालें त्यावेळी मी लहान होते. सुमारे ७ वे वर्षी प्रथम मी त्यांना पहिले. माझे परमपूज्य पिताजी फर्स्टक्लास सबज्ज असतांना कोपरगांव तालुक्यांत फिरतीवर होते त्या वेळी आम्ही कुदंबीय मंडळी त्यांचे बरोबर होतो. आमच्या वडिलाना साधुसज्जन, अध्यात्मविषय

वगैरेबद्दल फार जिज्ञासा होती ल्यासुळे ते कोठेही अनले तरी अशा गोष्टीबद्दल चौकस बुद्धीने माहिती घेत. त्यांच्या कानीं शिर्डीच्या साईबाबांची किंती आल्यावरून त्यानीं एकवार त्यांचे दर्शन घेऊन समश्च त्या सत्पुरुषाचे अनुभव घेण्याचें ठरवले व आम्ही सर्व शिर्डीस गेलों त्यावेळीं माझ्या मातेला व बडिलांना निरनिराके अनुभव आले. विशेषतः माझ्या परमपूज्य मातुश्रीची त्यांचे ठिकाणी पूर्ण भक्ती जडली व तेव्हांपासून आज ३४ वर्षे ती उत्तरोत्तर वाढतच असून त्यांचेमुळे इतरही अनेक आसऱ्या मंडळींची साईबाबांचे ठिकाणी श्रद्धा जडली. मी प्रथम ज्यावेळीं साईबाबांना पाहिले त्या वेळीं जरी लहान होते तरी त्या वेळचे चमत्कार मला चांगले आठवतात व तेव्हां पासूनच साईबाबा हे एक महान् सत्पुरुष आहेत अशी माझी श्रद्धा आहे. लहानपणापासून श्री. साईबाबांचे जे अनेक अनुभव मला आले ते श्री साईलीलेच्या वाचकांना उद्बोधक वाटतील म्हणून मी ते क्रमशः देण्याचा विचार केला आहे.

(१) आमचे बडील येवेळे येथे असतांनांच प्रथम आम्ही शिर्डीस गेलों होतो. त्यानंतर माझे बंधु एकदा तापाने आतिशय आजारी पडले, व सर्वांनाच काळजी वाढूलागण्यासारखे दुखणे आले. आमच्या मातुश्रीनीं त्यानां दररोज उदी (बाबांचे धुनी-तील राख, त्यानीं स्वतः दिलेली) लावण्याचा व पोटांतही देण्याचा क्रम ठेवला होता व बाबांची कहणा भाकून मुलाचे आरोग्याबद्दल त्या प्रार्थना करात. एके दिवशीं सकाळी मी खालचे मजल्यावर पहाऱ्यांत खेळत असतांना एक फकीर “अल्लख” म्हणून भिक्षा मागणेस आला. त्याचा वेष इतर फकिरासारखाच असून त्याच्या गळ्याला एक हिरवा रुमाल गुळाकेला होता. आमच्या देवडीवरच्या शिपायाने ‘बाबा’ अजून डबा भरला नाही थोड्या वेळानें या असें सागतांच तो फकीर हंसत मुखानें गेला व पुनः १५२० मिनिटांनी परत आला तेव्हां शिपायाने पूर्वींसारखेव उत्तर दिलें. अजून बाजरी काढली नाही असें गड्याचे उत्तर ऐकतांच तो फकीर म्हणाला अरे, मला फार नको भिक्षा. तुळा डबा झाडून काय मिक्केल तें घाल त्यावर पुनः शिपाई म्हणाला, डबा मोकळाच आहे. तेव्हां फकीर म्हणाला, अगदीं कोपरासुळां झाड आणि जे चार दाणे मिक्कील ते घाल, पुनः कुठे येऊं बाबा ? हे ऐकून शिपायाने डब्यांत हात घालून कोपरा झाडून जे दोन चिमट्या दाणे आले ते पुढे करतांच फकीराने आपला हिरवा रुमाल पुढे करून ते घेतले व हंसून ते दाणे दोन्ही हातांत एकदा झाकले व पुन; रुमाल उघडून शिपायापुढे केला तो त्यांत दोन ओंजळी दाणे होते ! ही बघ पुष्कळ झाली भिक्षा असें म्हणून तो फकीर गेला व मी ही काय गंमत

झाली म्हणून धावत मातुःश्रीना सांगणेस वर गेले. त्यानांही तें सर्व ऐकून फार आश्रम्य वाटलें व तो फकीर पहाण्यास सर्व मंडळी खाली येईपर्यंत तो केव्हांच नाहीसा झाला होता. सगळ्या रस्त्यानां माणसें पाठवून चौकशी केली पण पत्ता लागला नाही ते साईबाबाच होते व फकीराचे रूपानें येऊन त्यानी आमचें घर पावन केले व आजारी मुलास आशीर्वाद देऊन गेले अशी आमची घड भावना झाली. त्यानंतर माझे बंधूना वरें वाढू लागले व लवकरच पूर्ण वरे झाले. ज्या वेळी येवल्यास त्यानीं भेट दिली त्यावेळीं ते शिर्डीस सारखे म्हणत होते कीं अरे गाढी आणा मला येवल्यास जायाचे आहे. आई बोलावते आहे, हे नंतर कळले.

२ आमचे कै. मामा हे घड आस्तिकही नव्हते व नास्तिकही नव्हते. अशा मनःस्थितीचे होते त्यावेळीं एकदा साईबाबा म्हणजे काय व्यक्ती आहे हें पहाण्यास शिर्डीस आमचे बरोबर आले. त्याच वेळी माझे मध्यले मेहुणे हेही अशाच बुद्धीने तेथें आले. मशीदीत राहाणारा एक आडाणी फकीर काय आणि त्याचे भजनी हे सुशिक्षित लोक लागतात काय अशा भावनेने ते आले होते. एक दिवस माझे मेहुणे रामभाऊ व मामा असे दोघेही दुपारीं एक यिंत्रोसॉनिवरील इंग्रजी पुस्तक हातात घेऊन मशीदीत जाऊन बसले, आम्ही लहान मुळे, कोणीही बाबाकडे निघाले कीं, निघालेच. त्याचे बरोबर मी गेले, जरा वेळ दोघेही बाबाचे जवल बसले. त्यावर रामभाऊनी पुस्तकांचे नांव सांगितले व नंतर बाबानीं विचारले काय वाचतोस तें? त्यावर बाबानीं त्या पुस्तकाचे अमुक एक पान काढ असे सांगून ते प्रकरण बाचुन दाखव असें सांगितले व संवंध प्रकरण होईतो ते लक्ष्यूर्वक ऐकत बसले. मला त्यावेळीं काय समजणार? पण नंतर रामभाऊचे व मामाचे कै. हरी नारायण आपटे यांचे बोलण्याबरून गुरुमार्ग व श्रद्धा ह्यावरच ते प्रकरण होतें असें कळले! बाबानीं आपण एक अडाणी फकीर नसून जानी पुरुष आहोंहें त्यास पठवून दिले.

-*-

आमच्या मातुश्रीना बाबांच्या सर्व साक्षीत्वाचे वरेच अनुभव आले. मला मात्र मोठेपणी बाबांचे दर्शन झाले नाही पण त्यांचा ब्रसाद व उदी केव्हां तरी मिळे. ऐन ताहण्यात दैवी आघात होऊन माझी मनःस्थिती एखाद्या वेड्यासारखी झाली होती व आजपर्यंत आपण सदाचारानें श्रद्धेने वागून जर हैच फळ मिळाले तर जगांत दैव ही एकच गोष्ट असून ती सदाचारी व सत्शालि माणसांचे वैच्यासारखे हाल करून त्यानां

दुःख सागरात लोटप्पांतच आनंद मानते. अशा मनाची समजूत होऊन, पतिवियोग व पुत्रशोक या दुःखांनी होरपळणाऱ्या मनाला देवधर्म अध्यात्मज्ञान सर्वच त्याज्य वाढू लागले. दैवानें निष्ठुर बज्राधात केलेच परंतु आसजनही दुःखावर डाग देऊन जीवित असह्य करू लागले. अशा परिस्थितीत मातुश्रीचे आग्रहावरून त्यावेळी मनांतून फारसा विश्वास नसतांनाहीं साईबाबांचे प्रतिमा पूजन व उदी लावणे ह्या गोष्टी सुरु केल्या, व त्या परम दयाळु संतराजानें गेल्या ८ वर्षांत माझा व माझ्या परिवाराचा सर्वतोपरी सांभाळ करून अनेक मृत्युसम यातनांतून माझें संरक्षण केले व ह्यांचेच प्रेरणें गुरुपौर्णिमेच्या सुमुहुर्तावर मी माझे आजपर्यंतचे अनुभव लिहाण्यास सुरक्षात केली.

(३) माझे ज्येष्ठ कन्येचा विवाहादिन नक्की ठरला. आमंत्रणे गेली सर्व तयारी झाली पंतु अपेक्षेप्रमाणे तिची अडचण दूर होऊन न जातां लम्ब दिवस जवळ आला तरी त्यांतून पार पडेना अशा वेळीं साईबाबांची करूणा भाकली. जर ती नड ऐन लम्बाचे वेळीं आली असती तर फार भयंकर फजितीचा प्रसंग ओढवला असता. कारण लांब-लांबचे थोर थोर राजे लोक लम्बास येणार होते. त्यानां काय व कसें कळवायचे? अखेर वेळेवर सर्व होऊन समारंभ उत्तम रितीने पार पडून सर्वांची काळजी दूर झाली.

(४) त्याच कन्येच्या विवाहाचे बाटाघाटीस जातांनां नेहमी उदी बरोबर नेण्याचा व बाबांचा आशीर्वाद घेण्याचा परिपाठ ठेवला होता. त्यामुळे फारशा अडचणी न येतां सर्व गोष्टी मनानमाणे पार पडल्या. मध्यंतरीं कांहीं लोकांनी लम्ब मोडण्याचे प्रयत्न केले तरी बाबांचे आशीर्वादानें सर्व ठीक झाले. लम्बाचे वेळींही अष्टमुत्रचिचे पदरांत उदीची व श्री औंडुंबरवासी दत्ताच्या अंगाच्याची अशा पुज्या बांधल्या कारण आमच्या घराण्याचा शाप शुभप्रसंगी दूर असावा व पुढे तरी सर्व नीट ब्हावे.

(५) आमची बडील मंडळी तापट व हळी आणि एककळी स्वभावाची असत्यानें मला त्यांचे बोलण्याचा फार त्रास होई. मानी मनाला उगचिच वोललेले खपत नाहीं. अगोदरच अतीशय दुःखाने होरपळुन गेलेले मन, दररोज होणाऱ्या त्रासानें विटून जाई पण भेटीपूर्वीं आठवणीने जर उदी जवळ ठेवून गेले व बाबांची प्रार्थना केली तर बराच त्रास कमी होई हा अनुभव मी व माझ्या घरच्या मंडळीनें शैकडो वेळा अंतला आहे.

(६) माझ्या ज्येष्ठ कन्येच्या प्रसूतीचे वेळी तिला फार त्रास झाला व फार विलंब लागला. त्यावेळी बाबांची प्रार्थना करून उदी लावली व एक पुडीहि जवळ ठेवला. साईं मज्जरित्रांत आलेली आरती पूजा करून म्हटली व मुलीकडे गेले. लबकरच ती प्रसूत होऊन पुत्र झाला पण जन्मलेल्या बालकाचा रोदन स्वर ऐकूं न येतां अंग काळेनिले झालेला व स्तब्ध बालक पहातांच स्वतःचेच हातपाय गार पडतात की काय असें वाढू लागले; पण बाबांची तारक शक्ती आमचे पाठीशी होती. मी करूणा भाकून नवस केला की हा आमचा नातू चांगला करून आमचे पदरांत घाला, राम नवमीस चांदीचा पाळणा वाहुं. बाबांचे कृपेने लबकरच डॉकटरीण नर्स वगैरेच्या खटपटीस यश येऊन मुलगा रडूं लागला व आमचे सर्वांचे सौख्याब्धीस भरती आली. प्रसूती नंतर २९ दिवस माझ्या कन्येस ताप येत होता तेव्हां दररोज साईंबाबांची उदी लावणे व प्रार्थना सुरु होती व त्यांचे प्रसादाने २१ वे दिवशी ताप उतसून पूर्ण वरे वाटले. चैत्र शुद्ध प्रतिपदा १९३५ ह्या दिवशी म्हणजे रामनवमीचे प्रथम दिवशी मला बाबानी चिंतामुक्त केले व वरीलप्रमाणे नवमीस पाठवण्याच्या पाळण्याची आर्डर मी आनंदाने दिली. माझ्या मातुश्री त्या वर्षी रामनवमीचे उत्सवास शिर्डीस जाणार होत्या तेव्हां त्यांचेच हस्ते पाळणा बाबानां अर्पण व्हावा अशीहि इच्छा होती. परंतु आश्वर्य हें की, एबद्या मोऱ्या शहरांत जेथे सराफाची २५ तरी दुकाने अस-तील अशा ठिकाणी फक्त एकाच दुकानांत व तोही एकच व तो अगदीं अडगळींत पडलेला शोधून काढून दिलेला पण सुंदर असा चांदीचा पाळणा मिळाला. जणुं काय माझा नवस पूर्ण करून घेण्यासाठीं बाबानींच तेथें नेवला होता. तो पाळणाही सुंदर विजेचे दिवे असलेला असा होता. तो खरेदी करून पाठवून दिला व स्वतः मातुश्रीने तो बाबाना वाहून एका महासंकटांतून त्यांनी आमची सर्वांची सुटका करून आम्हाला सुखाचे दिवस दाखविले त्याबद्दल त्यांचे आम्ही शतशः धन्यवाद गाईले.

उद्दीप्ता अनुभव

॥ श्रीसार्वनाथ प्रसन्न ॥

संपादक श्रीसार्वलीला, यांस—

सा. न. वि. वि.

रा. रा. महादल्कर नांवाचे गौडसारस्वत जातीचे एक सदगृहस्थ वांद्रे येथे रहातात. त्यांची स्त्री गेले सहामहिने फार आजारी होती. पुष्कळ औषधोपचार झाले व हॉस्पीटलमध्येही ठेवून पाहिले परंतु तीस कांहीच गुण आला नाही. डॉक्टरांच्या मर्ते तिला क्षयाची भावना आहे. गेले तीन चार दिवस तिची प्रकृती फारच बिघडली होती व ती एकदोन दिवसाशिवाय जास्ती दिवस काढूं शकणार नाही अशी तिचे घरांतील मंडळीची खात्री झाली. गुरुवार तारीख ११।१२।४१ रोजी रात्रौ तिची वृत्ती फार बेफाम होऊन तिला वात वगैरे झाला असला पाहिजे अशी सर्वंत्रांची खात्री झाली. म्हणून हरिनामस्मरणाचा पाठ तिच्या पतीने सुरु केला. त्या बरोबर तिने डोक्ले लाल करून क्रोधायमान होऊन ते (म्हणजे रामनाम) बंद करा असै मोठमोठ्याने ती ओरहूं लागली. त्या बरोबर तिच्या घरांतील मंडळा सर्व घाबरली व तीस कांही पिशाश्व बाधा आहे की काय ह्याचा ल्यांस संशय येऊं लागला. त्या बरोबर तिचे पतीने त्यांचे परमस्नेही त्यांचे जवळच रहात असलेले रा. रा. आबासाहेब पेंदारकर यांस बोलाऊन आणिले. त्यांनी आल्या बरोबर व तिची क्रोधायमान वृत्ति पाहण्याबरोबर रामरक्षा म्हणण्यास सुरवात केली. त्या बरोबर ती फारच क्रोधायमान होऊन रा. रा. पेंदारकर ह्यांचेकडे रागाने डोक्ले लाल करून पाहूं लागली. त्याबरोबर रा. रा. पेंदारकर ह्यांची खात्री झाली की ज्याअर्थी हरिनाम उच्चारत्या बरोबर थैमान करिते त्याअर्थी तीस कांहींतरी पिशाश्वबाधा झाली असली पाहिजे. म्हणून त्यांनी तिचे पतीस ताबडतोब रावसाहेब यशवंत जनार्दन गाळवणकर ह्यांचेकडे उदी आणपण्यास पाठविले व त्यांनी खिशांतून रा. सा. गाळवणकर ह्यांना दिलेली उदीची पुढी बेऊन ते घरांत शिरतां क्षणिक ती एकदम ओरहून आपत्या पतीस म्हणाली की, खिशांतून जे कांहीं आणिले आहे तें ताबडतोब बाहेर फेकून या. त्याबरोबर त्यांनी जबरदस्तीने तिचे कपाळास उदी लाविली व थोडी तिचे तोडांत घालून थोडी तिचे उशाखाली

या बाई आतां पूर्ण वन्या स्नान्या असून उद्यां ता. ३०-१-४२ ला गांवी जाणार आहेत.

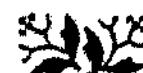
त्याचे नांव श्रीमती दौपदीबाई विश्रामराव परव असून, त्या आपल्या भावाकडे मु. नांदरुख, तालुका मालवण, जिल्हा रत्नागिरीस राहतात.

तसेच यावर्षी आमच्या शेजारी राहणाऱ्या व आमच्या अगदी जबळच्या नात्याच्या भावीक वाईस वाचांनों गुरु पौर्णिमे सारख्या महत्वाच्या व पुण्यकारक दिवशी रात्रौ स्वप्रांत येऊन दर्शन दिले.

त्याचप्रमाणे आमर्थ्याकडे मुक्तांस शिकविण्यास येणाऱ्या मास्तरांची मुलगी निमोनियानें आजारी पहून बरी साली. तरी पण तिच्या मस्तकांतील तापाचा भ्रम तसाच होता. व ती बेचैन असे, हात वगेरे चावीत असे व अस्वस्थ असे. अशा परिस्थितीत तिळा उद्या दिल्यावरोदर लगेच तिळा आराम पहून, दुसऱ्या दिवशी (ता. २७-१-४२) मास्तर येऊन सांगू लागले की मुलगी बरी आहे, केरम खेळत आहे.

माझी आई, माझे २ मेहुणे, २ भाऊ व इतर नातेवाईक आणि मित्र मंडळी या वर्षात श्री साईनाय चाचांच्या चरणी भजनी लागलेली आहे.

आणि माझी आई सौभाग्यवती व मुळे आणि मेहुणे सहकुदुंब शिरडीस जाऊन आली आहेत व त्या जाण्यापासून त्यास समाधानही झालेली आहे.

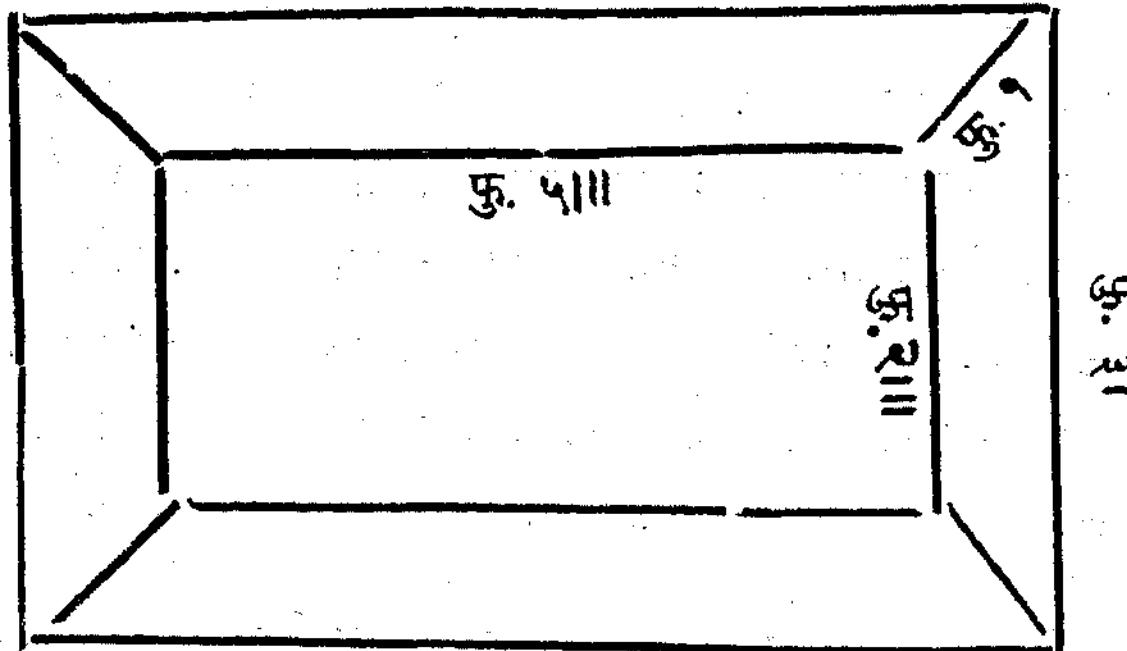
याप्रमाणे चाचांचा अनुभव तटकाळ पटत असल्यामुळे माणसांची चाचांवर तावड-कळावे, ही विनंती.

आपला,

वा. स. पा.

गलेफाचे माप.

फु. ६॥

ज्या भक्तांना गलेफ पाठवावया वा असेहा त्यांनी वरील
मापांत पाठवावा.

ठेविली. त्यावेळेपासून ती शांत ज्ञाली व तिजला आराम पडूँ लागला. व आतां ताईत करून त्यांत उदी घालून तिचे गळ्यांत बांधला आहे. व आतां ती स्वतःच हरि-स्मरण मोठथा आनंदानें करीत असते. असा श्रीसाईबाबांच्या उदीचा दिव्य अनुभव आहे. ह्यावरून श्रीसाईबाबांच्या उदीचे काय महत्व आहे हे उघड होत आहे.

ह्या गोष्टी संबंधानें विशेष तपास करितां असें कळतें की रा. रा. महादळकर ह्यांचे पहिले कुटुंब बाळंतीण असतांनाच कांहीं वर्षांपूर्वी कोकणात खांचे गांवीं निवर्तले होते व त्यांची क्रियाकर्म व श्राद्धादि क्रिया बरोबर ज्ञाल्या नव्हत्या. लामुके रा. रा. महादळकर ह्यांचे हल्लीचे कुटुंबास तिची बाधा होत असली पाहिजे व ती श्रीसाईबाबांच्या उदीने सध्यां बंद ज्ञाली आहे ह्यावरून श्राद्धादि क्रियांची किती जरूरी आहे व सनातन वैदिक धर्मामध्ये त्यांची कां आवश्यकता सांगितली आहे हे ही सिद्ध होते व संत हे वैदिक धर्माचे कसे पुरस्कर्ते आहेत हे ही विद्यति होते.

साईप्रसाद
उर्नरोड वांद्रा
मुंबई २०

रावसाहेब, यशवंत रामचंद्र गाळवणकर
रिटा. सुप. सेकेन्डरीएट होम डिपार्टमेंट.

उदीचा अनुभव

॥ श्रीसाईनाथ प्रसन्न ॥

संपादक श्रीसाईलीला, यांस—

परेल, मुंबई.
ता. २९।१।४२

सा. न. वि. वि.

आमच्याकडे गांवाहून आमची एक वयस्क नातेवाईक बाई कांहीं दिवसांसाठीं आलेली होती. दरम्यान ती तिच्या नातेवाईकाकडे चार दिवसांसाठीं गेली व परत येतांना ताप घेऊन आली. तो ताप शेवटीं निमोनियाचा ठरला, व बाईस १०४ डिग्री पर्यंत येऊ लागला, व फुफ्फुसें कफानें भरून गेली. डॉक्टरनां बोलावले असतांना ते म्हणाले कीं बाईच्या वयाकडे पहातां, केस काळजी करण्यासारखी आहे, म्हणून हॉस्पिटलमध्ये पाठविणे श्रेयस्कर ठरेल. परंतु या बाई नविनच मुंबईस आलेल्या होत्या. व त्यांनी मोठीं हॉस्पीटल्स पूर्वी पाहिलेली नसल्यामुळे, आपण हॉस्पीटलमध्ये आहोत या विचारानेच धास्ती घेऊन मरण्याचा जास्त संभव वाटल्यामुळे आम्हीं त्यांस डॉक्टरच्या सल्ल्याप्रमाणे हॉस्पीटलमध्ये पाठविष्याचें नाकारून घरींच औषधपाणी, शेक, वगैरे चालु केला.

अशा परिस्थितीत आजारी बाईने व आम्ही सर्व जोखीम श्री सद्गुरु साईबाबाच्यावर घातली व बाबांनी ती जोखीम पत्करून त्या बाईस बरे केले. ती हकीगत अशी आहे:- शनिवारी दुपारी एक वाजतां ता. १०-१-४२ रोजीं बाबांनी प्रथम बळैकमधील नळावर हात पाय धुवून आजारी माणसास दर्शन दिले. त्यावेळी त्यांच्या खाकेत झोळी, अंगांत सदरा व डोकीस रुमाल अशा स्वरूपांत ते आजारी माणसाकडे येऊन उमे राहिले व म्हणाले, “मिझं नकोस.” या घरांत नुकतीच एक म्हातारी बरी होऊन गेली, व तूं परत याच ठिकाणी आजारी पडण्यास आली काय?

नंतर तोंडांत अमृत ओतले व मागाहून वरण भात तोंडांत घातला व आणखी चार दिवस जेऊं नको म्हणून सांगितले. गांवीं जातांना जरीमरीच्या देवळांत, बाबांनीं स्वतः स्वप्रांत आभास रूपानें दिलेला एक विडा, सुपारी तांदूळ देवळाचे उजवे बाजूस ठेवण्यास सांगितले व आंघोळ करून गांवीं घरांत जाण्यास सांगितले शिवाय बाबांनीं सांगितले कीं, माझी आठवण ठेव. गांवीं जातांना घरांतील फोटोच्या पायां पढून जा.

साईंभक्तांस सूचना

पत्रव्यवहार मुवाच्य मराठी अगर इंग्रजी मध्ये करावा. त्या व्यतिरिक्त इतर भाषेत केल्यास तात्काल दाद लागणार नाही. तसेच नांव व पत्ता इंग्रजीत बळॉक लेटर्स अगर मराठीत मुवाच्य व स्पष्ट लिहावीत.

शक्यातितके करून संस्थान, भक्तांच्या राहण्याच्या जागेची सोय करते. तरी पण जागेची गरज जास्त भासत असल्यामुळे लाकरतां पुरेसा निधी मिळाला तर संस्थान नवीन इमारती बांधण्याच्या विचारांत आहे.

प्रवाशांनी आपले बरोबर फलाहार भोजन साहित्य आणले असल्यास उत्तमच पण तशीच जरूर लागल्यास जरूर तो खर्च देऊन तजबीज करून घेतां येईल.

मर्व साधारणतः धार्मिक विधिसाठी लागणारा प्रत्यक्ष खर्च खाली दाखविला आहे.

अभिषेक	....	....	०-८-०
लघुरुद्र (११ अभिषेक)	....	....	४-०-०
आर्चन	....	....	२-०-०
पूजा आरती	....	....	०-८-०
नैवेद्य	....	....	१-४-०
नैवेद्य (मुवासिनी व ब्राह्मण भोजन)	....	....	२-०-०
अन्नदान (गरिवांस)	....	....	९-०-०

बरील कोठलेही धर्मकृत्य पैसे आगाऊ आल्याशिवाय केले जाणार नाही.

पैसे फक्त मर्नीऑर्डरनेच पाठवावे. चेक अगर पोस्टल ऑर्डर स्वीकारली जाणार नाही.

धर्मकृत्ये ज्या क्रमानें भक्तांकद्वन् येतील त्या क्रमानें व संस्थानच्या सोईप्रमाणे केली जातील.

रजिस्ट्रेशन की ३ आणे पाठविल्यास प्रसाद ब्रिनचूक पॉहचेल. बाबांची उदी भस्म समजू नये, ती अमोलीक आहे. त्याची किंमत ठरवतांच येणार नाही. उदीची ९ व १० तोळे वजनाची पुडी करतां येईल व ती अनुक्रमे दोन व चार आणे फक्त पोस्टखर्च पाठविल्यास पाठवितां येईल. विशेष कारणासाठी ४० तोळे वजनापर्यंत उदी देतां येईल. त्यावेळी कोठी दक्षणा म्हणून १—४—० व पोस्टेज खर्च ४ आणे पाठविल्यास पाठवतां येईल ४० तोळे पेक्षां जास्त कधीही पाठवितां येणार नाही. तीर्थ पाठवितां येण्यासारखे नसल्यामुळे त्याकरितां मर्नीऑर्डर वैगेरे पाठवू नये.

रुल नं. ४ प्रमाणे भक्त मंडळाची वार्षिक वर्गणी ९ रु. दिली असल्यास त्या भक्तांना तीनही उत्सवांची निमंत्रणे देण्यांत येऊन प्रसादाचा लाभ घेतां येईल.

संस्थानचे पूजाअर्चादी वैगेरे कार्यक्रम सकाळ ते सायंकाळपर्यंत ठरलेल्या व्यवस्थेप्रमाणे होत असतात. त्याखेरीज कोणाला विशेष रीतीने पूजा वैगेरे करण्याची असेल तर तशी परवानगी आगाऊ घेतली पाहीजे. स्वतः कोणालाही संस्थानच्या परवानगीशिवाय स्वतंत्र रीतीने पूजा अर्चा करतां येणार नाही.

शिरडी.

२४ अक्टोबर १९४१

एस. एन. खारकर

ओ. सेक्रेटरी

शिरडी संस्थान कमिटी

श्री साईबाबा-संस्थान शिरडी.

पत्रव्यवहार, मनीओर्डरी वैगेरे सर्व, ऑन. सेक्रेटरी शिरडी संस्थान या पत्रव्यवहार करावा. शिरडी येथील मैनेजर यांच्या नावानें पत्रव्यवहार केल्यास त्यांची उत्तरे वैगेरे ऑन. सेक्रेटरी यांच्या सल्ल्याशिवाय देतां येणार नाहीत. तेव्हां मनीओर्डरी पत्रव्यवहार सेक्रेटरी यांचे पत्त्यांवरच करावा.

संस्थानाच्या दैनंदिन कार्यक्रमांत भक्तांच्या इच्छेनुसूप, समाधीमंदीरातील धर्मकृत्ये करण्यांत येतात. परंतु लॉकेटस्, फोटो, व मराठी खेळज इतर भाषांतील पुस्तके यांकरितां भक्तांनी बुकसेलर अगर लेखक किंवा प्रकाशक यांच्याकडे मागणी करावी त्या करितां संस्थानकडे पैसे पाठवूं नयेत.

शिरडी संस्थानचे काम पाहण्याकारितां फक्त ऑन. सेक्रेटरी यांनाच अधिकार दिला असल्यामुळे सर्व पत्रव्यवहार, व इतर चौकशी वैगेरे त्यांच्या पत्त्यावर करावी.

एस. एन. खारकर

ऑन. सेक्रेटरी,

शिरडी संस्थान कमिटी.

ऑन. सेक्रेटरी व मैनेजर यांचे पत्ते खालील प्रमाणे आहेत.

(१) ऑन. सेक्रेटरी, ३७ चर्ड रोड, ठाणा (जी. आय. पी. रेल्वे)

(२) मैनेजर, श्री साईबाबा शिरडी संस्थान, ब्हाया, पोस्ट-राहाता,

जि. अहमदनगर

२४ ऑक्टोबर १९४१.

श्रीसाईबाबा

बी. व्ही. स्वार, समर्थ फोटो आर्ट स्टूडिओ.
फोटोचे दर

(१) पोस्ट कार्डस्	किंमत ८६	(४) फुल्साईज माऊंटेड किं. रु. १।
(२) कार्डसाईज माऊंटेड ..,	८८	(५) एन्लार्चमेटस् ..,, ६
(३) कॉविनेट साईज माऊंटेड ..,	८९२	

एडिटर श्रीसाईलीला,
टिळक जुबिली ट्रस्ट विल्डिंग नं. २
गोखले रोड (नॉर्थ) दादर मुंबई.
यांजकडे मिळतील.

SHIRDI SANSTHAN

OF

Shri Sai Baba

PREAMBLE

1st October 1941.

His Holiness Shri Sai Baba of Shirdi, known to be a Saint of All India fame, but of unknown origin, came about 85 years ago to Shirdi, a small village abutting on the Agra Trunk Road, about 8 Miles south of the town of Kopargaon in the Ahmednagar District, and day by day being found to be a person of great sanctity, happened to be worshipped by Hindus as well as non-Hindus. On the 15th of October 1918 Tuesday Vijaya Dashami saha (सह) Ekadashi Shake 1840, he died intestate and His remains pursuant to His wish (which was held in reverence by all the villagers as well as his Bhaktas), were buried in the Stately Wada, which was then nearing completion and which the late Shrimant Gopalrao Mukund Buti a millionaire of Nagpur, had built with the consent of His Holiness. As His Holiness had a large number of devotees His Shrine was going to be a permanent Institution of worship: by people of all classes, and it was, therefore, deemed necessary to have a body to manage the same. A Committee was formed to continue the worship of the deceased as a Saint. This formal Committee,

Consisted (besides Shrimant G. M. Buti, who had practically throughout resided in Shirdi and at times in Nasik and Bombay (Santa Cruz where he died in 1921), almost entirely of the Bombay side, viz, Hari Sitaram (Bhau Saheb *alias* Kakasaheb) Dikshit, G. R. (*alias* Anna Saheb) Dabholkar Moreshwar W. Pradhan (now Rao Bahadur), L. G (*alias* Kaka) Mahajni. Prof. G. G. Narke, R. A. Tarkhad (Baba Saheb), Tatya Ganpat Patil Kote, N. G. (*alias* Nana Saheb) Chandorkar (of Kalyan), Anna Saheb Chinchnikar, N. M. Thosar (now Sanyasi), Mrs. Saraswatibai R. Tendolkar, R. B. Purandare, Atmaram (Stamp Vendor). Yeshvantrao J. Galvankar (now Rao Saheb), Vasantrao Narayan Gorakshakar, S. B. Dhumal, (afterwards Raobahadur) B. V. Deo (Bala Saheb), D. V. Sambare and many others. Das Ganoo, Maharaj by his hundreds of Kirtans, both in Bombay, its suburbs and outside Bombay, greatly helped this Committee by enlightening the general public about Sai Baba's Saintly Entity since 1910, and is doing so upto date. This Committee started, from the Bhandara Day i. e. 27th October 1918 at Shirdi, a Fund (then Called "Shri Samartha Sainath Kothi" for continuing the worship in the Mandir, Musjid, Chavdi &c, as in the life time of Sai Baba.), which, now called the Kayam (Permanent) fund, by the grace of Sai Baba, has up to date risen to half a lakh, and is steadily growing. The gradual addition of several locally valuable (if not indispensable) immoveable

Properties, e. g. Navalkar Wada &c. and the steady development of the Samadhi Mandir, the Dwarkamai, the Chavdi, and the Lendi Garden do stand to the credit of the Shirdi Sansthan of Shri Sai Baba, as well as of the selfless donors. As Sai Baba had died intestate, His property was taken charge of by the Mamlatdar of Kopargaon under section 57 of the District Police Act, and the Committee formed was referred to the District Judge to whom the District Magistrate had under Section 58 of the said Act, reported the case. In the suit no. 135 of 1921 filed by the Committee in the District Court of Ahmednagar, the District Judge, sanctioned under Section 92 of the Code of Civil Procedure, a scheme for the administration of the Shirdi Sansthan of Shri Sai Baba which was accordingly formed.
